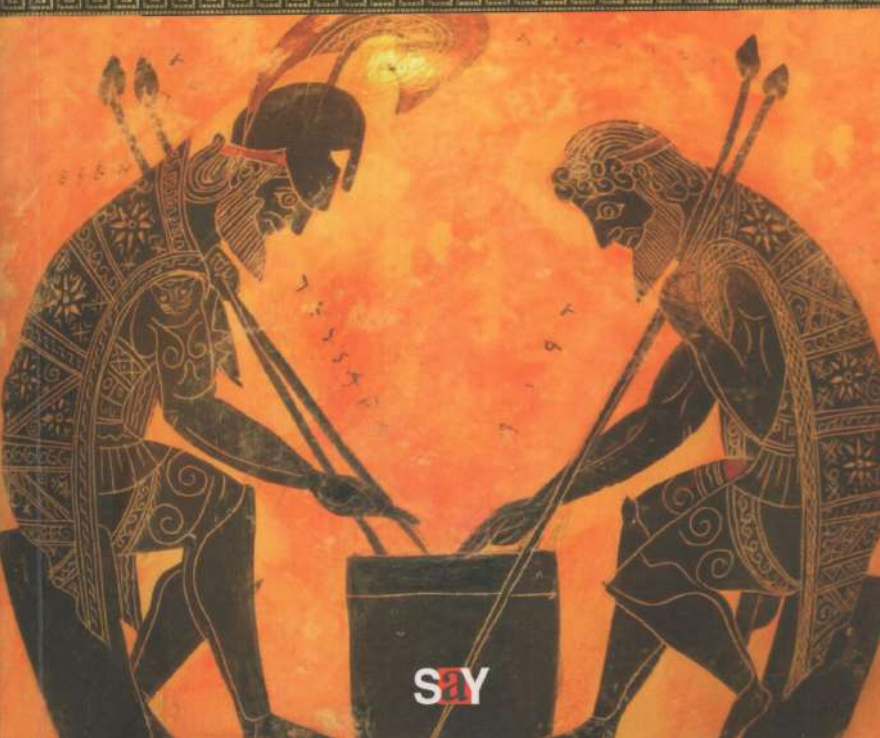
Bütün Yapıtları - 4

PLATON

ALKİBİADES I-II

Eski Yunancadan Çeviren: Furkan Akderin

SAY

PLATON

ALKİBİADES I-II

Bütün Yapıtları - 4

Say Yayınları
Platon / Bütün Yapıtları 4

ALKİBİADES I-II
Özgün Adı: Ἀλκιβιάδης

ISBN 978-975-468-979-2
Sertifika No: 10962

Yayın Hakları © Say Yayınları
Bu eserin tüm hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmaksızın kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopyalanamaz, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Yayın Yönetmeni: Aslı Kurtsoy Hısım
Eski Yunancadan Çeviren: Furkan Akderin
Yayıma Hazırlayan: Ahmet Cevizci
Sayfa Düzeni: Tülay Malkoç
Kapak Tasarımı: Özlem Sarıcı

Baskı: Engin Ofset
Topkapı/İstanbul
Tel: (0212) 612 05 53

1. Baskı: Say Yayınları, 2010

Say Yayınları
Ankara Cad. 54/12 • TR-34110 Sirkeci-İstanbul
Telefon: (0212) 512 21 58 • Faks: (0212) 512 50 80
www.sayyayincilik.com
e-posta: say@sayyayincilik.com

Genel Dağıtım: Say Dağıtım Ltd. Şti.
Ankara Cad. 54/4 • TR-34110 Sirkeci-İstanbul
Telefon: (0212) 528 17 54 • Faks: (0212) 512 50 80
e-posta: dagitim@saykitap.com
online satış: www.saykitap.com

PLATON

ALKİBİADES I-II

Bütün Yapıtları - 4

Eski Yunancadan Çeviren:
Furkan Akderin

Yayıma Hazırlayan:
Ahmet Cevizci

say

İÇİNDEKİLER

Platon: Hayatı ve Eserleri 7
Önsöz 19
Alkibiades I 27
Alkibiades II 97
Kaynakça 128

PLATON
HAYATI ve ESERLERİ

Ahmet Cevizci

Platon, düşünce tarihinin hiç kuşku yok ki en önemli ve etkili filozoflarından biridir. 20. yüzyılın en önde gelen filozof ve matematikçilerinden biri olan A. N. Whitehead, "bütün bir felsefe tarihinin Platon'a düşülmüş dipnotlardan ibaret bir süreç olarak okunması gerektiğini" ileri sürerken, aslında bu etki ve öneme işaret ediyordu.

Gerçekten de Platon, başka her şey bir yana felsefenin kurumsallaşmasına, felsefenin gelişimi açısından vazgeçilmez bir şey olan yazılı geleneğin oluşmasına yaptığı katkı açısından önem taşır; Aristoteles gibi büyük bir filozofun hocası veya Aristoteles gibi bir filozofu ortaya çıkaracak olan geleneğin kurucusu olmak bakımından önem arz eder. Platon, iki dünyalı metafiziğiyle bütün bir Ortaçağ düşüncesini belirleyecek olan öte dünyacı ya da idealist felsefe geleneğinin başlatıcısı olmak, Hıristiyan Ortaçağ felsefesine en azından Aziz Augustinus, İslam düşüncesine de en azından Fârâbî üzerinden etki etmek bakımından ayrıca önemlidir. Platon, düşünce tarihi boyunca ele alınacak tüm problemleri yüzlerce yıl öncesinden ele almış ve düşünce tarihinin ilk büyük felsefi sistemini inşa etmiştir.

HAYATI

Platon, 427 yılında, Atina'da soylu bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmişti. Sadece annesi tarafından değil, babası tarafından da Atina'nın en soylu ailelerinden birine mensuptu; nitekim babasının soyu Kodros'a, annesinin soyu Solon'a kadar gidiyordu. Anne tarafından Otuzlar Cuntası'nın önemli isimlerinden olan Kharmides ve Kritias'ın akrabasıydı. Bundan dolayı, çocukluğu ve gençliği aristokratik bir ortamda, edebiyat ve felsefeye dönük ilginin gelenekselleşmiş olduğu bir çevrede geçmişti.[1] Grek aristokrasisinin gelenek ve normlarına göre yetiştirilen Platon, askerlik görevini, yine zengin bir ailenin çocuğu olması dolayısıyla, muhtemelen süvari birliğinde yapmıştı.

Yine Grek aristokrasisinin geleneklerine göre jimnastikle de uğraşmış olan Platon'un gerçek adı, büyükbabasının isminden dolayı Aristokles'ti. Göğsünün genişliğinden dolayı Platon lakabını almıştı. Diogenes Laertios'un belirttiğine göre, gençliğinde lirik ve dramatik şiirler yazmış ve bir ozan olmayı istemiş olan Platon, bu türden bütün eserlerini ve tragedyalarını, Sokrates ile tanıştıktan sonra yakmıştır.[2] Sokrates'in öğrencisinin şairlerin sözde bilgisi veya bozuk politikacıların demagojisiyle yetinmesi mümkün görünmüyordu. Platon, yine Sokrates'le tanışmadan önce doğa felsefesiyle meşgul olmuş, doğa filozoflarının eserlerini incelemenin yanında, Herakleitosçu Kratylos'un öğrencisi olmuştu. Yakınlarının teşvik ve telkinlerine rağ-

1 E. Zeller, *Grek Felsefesi Tarihi*, Çev. A. Aydoğan, Say Yayınları, 2004, İstanbul, s. 164.

2 Diogenes Laertios, *Ünlü Filozofların Yaşamları ve Öğretileri*, Çev. C. Şentuna, III 5, YKY, İstanbul, 2002.

men, politik kariyerinden olduğu kadar, tragedya yazarlığı ve doğa felsefesi araştırmalarından da vazgeçmesini temin eden şey, hep aynı neden, yani onun Sokrates'le tanışması olmuştur. Sokrates ile kurduğu yakın münasebet, onu sadece doğa felsefesinin değil, tragedya ve politikanın da çürük zemininden uzaklaştıran en önemli etken olmuştur.

Platon, Atina'nın gücünün ve ihtişamının dorukta olduğu döneme tanıklık edememişti; ama Perikles demokrasisinde, politik gerileme ve moral çöküntünün tohumlarını bütün açıklığıyla gözlemledi. Makedonya kralı Philippos'un Yunan kent devletine nihai darbeyi indirdiği tarihten on yıl önce ölmüştü. Hayatının akışını değiştiren birinci olay Sokrates'le tanışması olduysa, ikincisi söz konusu koşullar altında hocasının başına gelenler oldu. *Mektuplar*'da özellikle de *Yedinci Mektup*'ta cunta idaresi sırasında Atina'nın yaşadığı tarihsel olayları anlatan Platon, cunta üyelerinin başlangıçta beyan etmiş oldukları niyetlere sadık kalacaklarını ve devleti adalet yoluna sokacaklarını düşündüğünü, fakat diktatörlüğün sonuçlarına ve tiranların "eski dostlarından birine, gelmiş geçmiş en adil insana" reva gördükleri muameleye tanık olunca, ne kadar büyük bir hayal kırıklığı yaşadığını ifade eder.[3] Bir süre sonra demokrasi yeniden tesis olunca, demokratik idarenin başlangıçtaki dikkati ve özeni karşısında yeniden umutlanan Platon'un son umutlarını da Sokrates'e verilen ölüm cezasının infazı tüketmiştir. Platon işte bu dönemde, politik krize bildik reformlar yoluyla bir çözüm bulunamayacağına, hasta ve aciz devlete anayasa ya da rejim değişik-

3 Platon, *Mektuplar* 324b.

liğinden ibaret bir ıslah teşebbüsünün en küçük bir yararının olamayacağına kanaat getirdi. Çağdaş politikada mevcudiyetini tespit ettiği iki büyük kusurun, Yunan uygarlığının daha önceki dönemlerde yükselişinde etkili olan demokrasinin sonunu hazırlamasının kaçınılmaz olduğunu düşünmesine yol açtı. Her şeyden önce, bilgi kılıfı altında ortaya çıkan cehaletin demokraside uzman ve profesyonelin değil, vasat ve amatör olanın hâkim olmasıyla sonuçlandığını savunan Platon açısından demokrasi, Atina'da sadece cahilin hatalı yönetme hakkı anlamına geliyordu.

Platon'un çağdaş politikada teşhis ettiği ikinci büyük kusur, devletin kurum ve hizmetlerinin kendi bencil çıkarlarının peşinde koşanlar tarafından doldurulmasına yol açan azgın bireycilik ruhuydu. Özel olarak oligarşinin kendine özgü yanlışını veya olumsuzluğunu ifade eden söz konusu bireycilik, ona göre, her kent devletinin zengin ve fakir, tahakküm edenler ve bastırılanlar olarak ikiye bölünmesiyle sonuçlanmıştı. Toplumu ve devleti düşman kamplara bölen bu durum ve olumsuzluğun temelinde ise, politikaya da sirayet eden madde ya da para aşkı vardı. Demokrasiye özgü cehalet ya da amatörlük ile oligarşinin olduğu kadar demokrasinin de bir özelliği olan politik çıkarcılık ve bireycilik, onun gelecekte hedef alacağı düşmanlar olarak Platon'un bilincine, işte bu dönemde yerleşmiş olmalıdır.

Antik kaynakların bildirdiğine göre, Sokrates'in infazının ardından Platon diğer Sokratesçilerle birlikte, muhtemelen güvenlik nedeniyle, Megaralı Eukleides'in yanına sığınır.[4] Sonraki on iki yıl boyunca, büyük ölçüde Sokratik

4 Diogenes Laertios, *a. g. e.*, III 6.

diye nitelediğimiz ilk dönem diyaloglarını yazar ve bu arada, gözlem ve deneyim yoluyla görgüsünü artırma ve düşüncesini derinleştirme yönünde kimi teşebbüslerde bulunarak seyahat eder. Gittiği ilk yer matematik bilgisini geliştirmesine imkân sağlayan, daha sonra *Devlet*'te savunacağı genel veya sınıflar arası bir iş bölümü ilkesini öğrendiği "kadim harikalar diyarı" Mısır'dır. İkinci yer ise meşhur matematikçi Theodoros ve Tarentumlu bilumum Pythagorasçılarla tanışmasını sağlayan İtalya'dır. Burada Philolaos ve ona bilim, felsefe ve politikanın ideal bir sentezine erişme yönünde önemli açılımlar sağlayan Arkhytas'la tanışan Platon, özellikle Arkhytas'ın aracılığıyla I. Dionysios'un sarayına takdim edilir. Muhtemelen prens üzerinde tesis edeceği nüfuzdan faydalanarak, bu dönemde, politik fikirlerini önemli ölçüde hayata geçirmeyi ümit etmişti. Sadece I. Dionysios ile değil, prensin karısının kardeşi Dion ile kurduğu ilişkiye de dayanarak bu yönde iki ayrı girişimde bulundu. Özellikle II. Dionysios üzerinde uygulamaya çalıştığı filozof-kral tipi, mutlak bir başarısızlıkla sonuçlandı. İdealist bir ahlakçı filozof ile hırslı bir aksiyon adamının bir araya gelmesi daha baştan imkânsız gibi görünmesine rağmen, yılmayan Platon'un bütün denemeleri başarısızlıkla sonlandı ve en nihayetinde hayatı tehlikeye girdi. Böyle bir Sicilya seyahati dönüşünde, Atina ile savaş halindeki Aigina'da karaya çıkan filozof, burada esir alınarak satılmak üzere köle pazarına çıkarıldı. Tam bir rastlantı eseri olarak, dostlarından birinin –bazı kaynaklara göre Elisli Phaidon'un, bazı kaynaklara göre Pythagorasçı Arkhytas'ın– fidyesini ödemesi sayesinde özgürlüğüne kavuşan Platon'un, bundan sonra bu türden

tehlikelerden uzak durmaya karar verdiği, politikayla sadece teorik düzeyde ilgilenmeyi seçtiği söylenebilir.

Platon, geri ödemeye kalkıştığı fidye parasını Arkhytas veya Phaidon'un kabul etmemesi üzerine, bu parayla meşhur Yunan kahramanı Akademos'un sığınağı ya da mezarının hemen yanı başındaki bahçeyi satın alarak *Akademi*'yi kurdu. İşte burası, en azından Avrupa'nın ilk büyük eğitim ve araştırma merkezi olmuştur. Hukuki bir statü kazanabilmek için dini bir cemaat olarak organize olan ve yıkıldığı MS 529 yılına kadar Platonculuğun merkezi olma işlevi gören okula, Platon zamanının bütün önemli bilimadamı ve filozoflarını toplamıştı. Matematik, astronomi, doğa bilimleri, retorik, mantık, politika ve metafiziğin belli başlı araştırma konuları ya da alanları olduğu okulda, felsefeye yaklaşım tarzı daha ziyade geometri yoluyla gerçekleşen matematiksel bir yaklaşımdı. Nitekim Bizanslı bir dil âliminin belirttiğine göre, Akademi'nin kapısına "Geometri bilmeyen buradan içeri giremez!" diye yazdırmıştı.

Onun Akademi'sinin durumu ve felsefeye yaklaşımı, İsokrates'in ondan kısa süre önce kurulmuş olan okuluyla kıyaslandığı zaman daha iyi anlaşılabilir. Platon gibi fiili ya da gündelik politikadan, politik hayattan uzak duran ve okulunda Yunan dünyasının ihtiyaç duyduğu politik danışmanları yetiştirmeyi amaçlayan İsokrates Protagoras ve Gorgias gibi yaşlı Sofistlerin öğrencisi olmuştu.[5] İsokrates kesin bilginin imkânsız olduğu inancından hareketle, retorik sanatına ağırlık vermişti. Bu yüzden felsefeyi pratik bir konu olarak değerlendiren ve beşeri kültürün bir

5 Bkz., F. Coplestone, *A History of Greek Philosophy*, Burns Oates and Washbourne Ltd., London, 5th edit., s. 130.

ürünü olarak gören İsokrates, insanın dünyasının, dilin (*logos*) kültürel ve moral değerleri aktarmasından ve bütün eylemlerin özde linguistik birer edim olmasından dolayı, gerçekte dilin dünyası olduğu inancıyla, ruhu eğitmek ve insana politik meclislerde güzel konuşabilme yeteneği kazandırmak istiyordu. Bu açıdan bakıldığında, İsokrates retoriğe dayalı bir eğitim idealini temsil etmekteydi.

Platon ise hiç kuşku yok ki felsefi bir eğitim idealinin temsilcisi oldu. Fakat bilimsel çalışmalara yaptığı tüm vurguya rağmen, Platon'un eğitiminin ve okulunun nihai ve en yüksek amacı, etiko-politik bir amaçtı. Yunanistan'ın hemen bütün filozofları gibi, o da, eylemle sonuçlanacak, belli bir eyleme vücut verecek bilgiyi aktarmak ve bir hayat tarzı kazandıracak veya doğru ve ahlaki bir hayat için güçlü ilhamlar verecek felsefeyi öğretmek istiyordu. Onun felsefesi her şeyden önce ruhun dönüşümünü, ikinci olarak da insanlığın hizmetinde olmayı amaçlayan bir felsefeydi. Platon'a göre, söz konusu dönüşüm bir tür duygu yoğunluğuyla aniden gerçekleşecek bir şey olmayıp, gözün bilim eğitimi yoluyla ışığa yavaş yavaş çevrilmesinden meydana gelmekteydi. İşte bu noktada İsokrates'ten tamamen ayrılan Platon, bununla birlikte, Akademi'nin gerçekleştireceği hizmet konusunda İsokrates'le aynı şeyi düşünüyordu. Başka bir deyişle, gerek Platon gerekse İsokrates felsefi görüşleri bakımından farklılık gösterseler dahi, onun kültüre vurgu yaptığı yerde Platon bilime önem vermiş ve onun bir retorik eğitimi vermeye çalıştığı yerde Platon bilim eğitimi vermeye çalışmış olsa da, pratikte aynı amacı, Yunan kent devletinde kötü giden her şeyi yoluna koyma amacını paylaşıyorlardı. Her ikisi de

monarşinin yanında olan bu iki adam, ideallerini hayata geçirecek yöneticiyi bulmaya çalışmaktaydı.

Platon'un amacı, hukuk ya da retorik yoluyla değil, iyi eğitilmiş aklıyla yönetecek filozof-kralı eğitmekti. Akademi, devlet adamları ve yasa koyucular ortaya çıkaracak, bilim ve felsefe temelli politika eğitimi veren bir kurumdu. Platon, burada yetiştirdiği öğrencilerini, başka devletlere resmi ve politik görevler için gönderdi. Özetle, Akademi, Helenistik dönemin sonuna kadar Yunan dünyasına hukuki ve politik bakımdan şekil vermeye çalışan en önemli merkez oldu.[6]

ESERLERİ

Platon, sadece düşünce tarihinin ilk büyük sistem kurucularından biri olan büyük ve önemli bir filozof değildir; o aynı zamanda İlkçağdan, tüm eserleri günümüze erişmiş olan ilk filozoftur. Platon öldüğü 347 yılına kadar Akademi'de gerçekleştirmiş olduğu eğitim ve araştırma faaliyeti dışında, geniş kesimler için birtakım eserler yazmıştır. Başka bir deyişle, Akademi'de ele alınan konular, öğretilen dersler kurumun kalın duvarları içinde kalırken, Platon dışarıdaki insanlar için de birtakım popüler eserler kaleme almıştır. Platon, muhtemelen Sokrates'in ölümünden hemen sonra yazmaya başlamış ve diyalog tarzında otuz kadar eser vermiştir. İmparator Tiberius'un sarayından olan astrolog Thrasyllos'a atfedilen bir yönteme göre, diyaloglar gelenekte veya o zamanlar, yayımlanış sırası iti-

6 A. E. Taylor, *Plato, The Man and His Work*, London, Methuen, 7th ed. 1977, s. 5.

bariyle dörtlüler halinde sınıflanırmış.[7] İlkçağda yapılan söz konusu sınıflamalar dışında, diyalogların 19. yüzyıldan itibaren yeni baştan ele alınıp, birtakım ölçütlere göre tekrar sınıflandırıldıkları söylenebilir. 19. yüzyıldan başlayarak, özellikle Almanlar ve bu arada İngilizler ve Fransızlar tarafından gerçekleştirilen filolojik ve felsefi araştırmalarda dört ölçüt temel alınmıştır: Dışsal, içsel, edebi ölçütlerle stilometri.

Dışsal ölçütler temel alındığında, antik kaynaklardan örneğin Aristoteles'ten, Numenius'tan, Sextus Empirikus'tan Platon'a yapılan atıflarla, diyaloglarda gördüğümüz birtakım çağdaş kişi ve olaylara yapılan göndermeler, diyalogların birbirlerine yaptıkları referanslar titizlikle incelenmiş ve Sokrates'in mahkûmiyeti ve ölümü, filozofun İtalya seyahatleri, Akademi'nin kuruluşu gibi, Platon'un hayatında önemli yer tutan değişik olaylar göz önüne alınmıştır. Buna karşılık diyaloglarda ortaya konan öğretilerin belirlediği içsel ölçütler söz konusu olduğunda, Platon yorumcuları Platon'un etik, eğitim, politika, metafizik, psikoloji, mantık, epistemoloji ve diyalektik konularındaki görüşleriyle, onun düşüncelerinin bu konularda geçirdiği değişimleri analize tabi tutmuşlardır.

Diyalogların kronolojisini belirlemede edebi ölçütleri ön plana çıkartan üçüncü tür araştırmalar ise eserlerin edebi kalite ve değerini, Platon'un diyaloglarda kullandığı diyalog ve yazım tekniğini göz önüne almışlardır. Buna göre, basit bir üslup ve diyaloğun sanatsal değeri yüksek olmayan yapısının, bununla çelişecek başka bir ölçüt olmadıkça, Platon'un gençlik diyaloglarını yansıt-

7 Diogenes Laertios, *Ünlü Filozofların Yaşamları ve Öğretileri*, III 56-62.

tığı savunulurken, filozofun kariyerinde ilerledikçe, diyalogların yapısının, üslubunun ve kullanılan diyalog tekniğinin de geliştiği ve olgunlaştığı düşünülmüştür.

Stilometri olarak bilinen dördüncü ölçüte gelince, Platon'un kullandığı terimler ve düşüncelerini ifade ediş tarzı, linguistik testlerle sıkı bir analize tabi tutulmuştur. Farklı ölçütlerin ve çok ayrıntılı stilometrik ve linguistik tekniklerin kullanıldığı bu incelemeler sonucunda, Platon'un diyalogları, hemen bütün Platon yorumcuları arasında tam bir fikir birliğiyle, gençlik, olgunluk ve yaşlılık olmak üzere üç döneme ayrılır.

Bu sınıflamaya göre; **(i)** gençlik diyalogları *Sokrates'in Savunması*, *Kriton*, *Euthyphron*, *Lakhes*, *İon*, *Protagoras*, *Kharmides*, *Gorgias*, *Küçük Hippias*, *Büyük Hippias* ve *Lysis*'ten meydana gelir. **(ii)** Olgunluk eserleri *Devlet*, *Şölen*, *Phaedros*, *Euthydemos*, *Meneksenos*, *Kratylos* adlı diyaloglardan oluşur. İki önemli diyalog, yani *Menon* ve *Phaidon* gençlik dönemi diyaloglarıyla söz konusu olgunluk diyalogları arasında bir köprü oluşturmaktadır. **(iii)** Yaşlılık dönemi diyalogları arasında ise *Parmenides*, *Theaetetos*, *Sofist*, *Devlet Adamı*, *Timaios*, *Kritias*, *Philebos*, *Yasalar* ve *Mektuplar* yer almaktadır.

Biçim açısından değerlendirildiğinde, ilk dönem diyaloglarının, Sokrates tarafından *Savunma*'da belirtilen çürütme, sorgulama misyonu ekseninde gelişen bir erdemlilik çerçevesi içinde hayli dramatik bir yapı sergilediklerini söylemek doğru olur. Bu diyaloglar çözümsüzlükle sonuçlanan aporetik eserlerdir. Başka bir deyişle, gençlik diyalogları, Sokrates'in belirli bir ahlaki erdemle ilgili olarak başlattığı tartışma üzerinde, somut bir sonuca ulaşmadan

gelişen eserlerdir. Bu eserlerde Platon'un gözettiği amaç, tanıdığı ve bildiği kadarıyla Sokrates'in karakterini, kişiliğini ve felsefi faaliyetini tanıtıp, ölümsüzleştirmektir. Bu yüzden bu gençlik diyalogları, "Sokratik Diyaloglar" olarak geçer.

Olgunluk dönemi diyalogları çok daha az dramatik olup, Sokratik diyalogların eğretiliğinin ve negatif tutumunun epey uzağına düşerler. Burada da, aynen ilk dönem diyaloglarında olduğu gibi, Sokrates yine başkonuşmacı ya da tartışmacıdır. Fakat gençlik diyaloglarının tersine, ilk kez birtakım pozitif öğretiler öne sürülür. Bu diyaloglarda felsefi içerik genellikle Sokrates ya da güçlü bir otoritesi olan başka bir uzman tarafından ortaya konur.

Yaşlılık dönemi diyaloglarına gelindiğinde, Sokrates'in rolü azaldığı gibi, diyaloğun dramatik karakteri tümden kaybolur. Sokrates sadece *Philebos* ve *Theaetetos*'ta başkonuşmacıdır, diğer diyaloglarda Platon'un başsözcüsü değildir, *Yasalar*'da ise hiç görünmez. Yine son dönem diyaloglarında, sonradan zoraki bir biçimde diyaloğa dönüştürülmüş olduğu sanılan, uzun sunum ya da serimlerin belirleyici olmaya başladığı deneme formu ağır basar.

Diyaloglar içerik bakımından değerlendirildiklerinde, Sokratik diyalogların ahlaki problemler üzerinde yoğunlaştıkları, çeşitli moral problemlerin doğasını ele aldıkları söylenebilir. Örneğin *Euthyphron*'da "dindarlığın", *Lakhes*'te "cesaret"in, *Kharmides*'te "ölçülülüğün" ya da "özdenetim"in, *Lysis*'te "dostluğun", *Hippias*'ta "güzelliğin", *Menon*'da "erdemin" ne olduğu tartışılır. Moral bilgi ve ahlaki erdemlere dönük bu ilgi, orta dönem diyaloglarında da devam etmekle birlikte, Platon'un bu eserleri yazdı-

ğı sıralarda ilgisinin teknik anlamda daha soyut ve felsefi konulara kaydığı görülür. Zira bu diyaloglarda metafiziksel ve epistemolojik meselelere daha büyük bir ağırlık verilir, onlara daha güçlü bir biçimde vurgu yapılır.

Gençlik diyaloglarıyla olgunluk dönemi diyalogları arasındaki en çarpıcı farklılık, İdealar kuramından oluşur. Platon kariyerinin bu döneminde, yine İdealar kuramıyla ilişki içinde, Pythagorasçıların bazı felsefi öğretilerini gündeme getirir. Başka bir deyişle, Platon olgunluk dönemi diyaloglarında, İdealar kuramının metafiziksel, etik, epistemolojik ve mantıksal boyutlarını, antropolojisi ve politika anlayışıyla ilişki içinde gözler önüne serer.

Yaşlılık diyaloglarına gelince... Özellikle *Parmenides*'ten başlayarak, İdealar kuramının genel çerçevesi içinde, Platonik düşüncenin, sonradan *Theaetetos* ile *Sofist*'te bilgi ve dil kuramı, *Philebos*'ta etik, *Devlet Adamı* ve *Yasalar*'da politik bakımdan geliştirilen yeni bir doğrultusu söz konusu olur.

ÖNSÖZ

BİRİNCİ ve İKİNCİ ALKİBİADES

Birinci Alkibiades ile İkinci Alkibiades, Platon'un kendi felsefi görüşlerinden ziyade, hocasının hayatını ve görüşlerini aktardığı gençlik diyalogları veya Sokratik diyaloglar arasında yer alır. Her iki Alkibiades de üslup ve dil açısından diğer Sokratik diyaloglardan belli ölçüde farklılık gösterdiği için bazı Platon yorumcuları bu iki diyaloğa çoğu zaman kuşkuyla bakmış, hatta Platon tarafından değil, öğrencilerinden biri tarafından kaleme alındığını öne sürmüşlerdir.[1] Bununla birlikte, bu görüş doğru olmayıp, görüşün lehine ileri sürülen pek çok argüman önemli ölçüde çürütülmüştür. Söz konusu iki diyaloğun, Sokrates'in görüşlerini ve yönteminin Platon tarafından nüfuz edilebilecek bütün unsurlarını içermeleri nedeniyle Platon'un elinden çıktığı fakat kariyerinin hemen başlarında, dili ve üslubu henüz yeterince gelişmeden kaleme alındıkları, bugün hemen herkes tarafından kabul edilmektedir.

1 A. E. Taylor, *Plato: The Man and His Work*, 7th ed., London, 1971, s. 13.

Diyalogların Kaleme Alınış Tarihi

Sokrates ile Alkibiades arasındaki fiili diyaloğun, Atina'da, Alkibiades henüz on sekiz yaşındayken gerçekleştiği kabul edilmektedir. MÖ 432 yılında geçen diyalogların MÖ 399'da Sokrates'in ölümünün hemen ardından kaleme alındığı söylenmektedir. Bunun iki nedeni vardır. Her şeyden önce her iki diyalogda da Platon'un hocası Sokrates'in yöntem anlayışıyla görüşlerini nasıl aktaracağıyla ilgili kurgusu henüz tam oturmuş değildir. İkinci ve bu duruma bağlı olarak da diyalogların mantıksal yapılarıyla üslupları yeterince gelişmiş bir şekilde ortaya çıkmaz.Her iki diyalogda da Sokrates'in hayatı ve görüşleriyle ilgili pek çok ayrıntıya adeta gelişigüzel bir biçimde yer verilir. Söz konusu ayrıntılarla ilgili olarak, gerekli ilintilendirme ve sağlam bir kurgudan söz etmek pek mümkün görünmemektedir.

Platon yorumcuları, İkinci Alkibiades diyaloğunu daha önce yazılmış kabul etmektedirler.

Diyalogların Karakterleri

Platon'un çoğu Sokratik diyaloğunda olduğu gibi, Birinci Alkibiades ve İkinci Alkibiades'de de başkarakterler Sokrates ve bir muhatabıdır. Sokrates'in muhatabı, pek çok yönüyle parlak bir genç olan ve ileriki yıllarda ünlü bir politikacı, hatip, kumandan olarak Atina siyasetinde çok önemli roller oynayacak olan Alkibiades'tir. Yunan politik tarihine ilişkin tüm kaynaklar, Alkibiades'in, söz konusu diyaloğun geçtiği zamanın hemen ertesi yılından yaklaşık

404 yılına kadar, Atina ile Sparta arasında son derece kanlı bir egemenlik mücadelesinin yaşandığı yirmi beş yıllık döneme damgasını vurduğunu belirtir.

Soylu bir aileden gelen Alkibiades, kendisi gibi önemli bir kumandan olan babasını, bir muharebe sırasında, henüz daha dört yaşındayken yitirmiştir. Onu yetiştiren kişinin, zamanın en önemli liderlerinden biri olan Perikles olduğu söylenir. Soylu bir aileden gelen, Perikles'in de önemli katkısıyla çok iyi bir şekilde yetişen Alkibiades'in, antik Yunan kaynaklarına göre en büyük kusuru, dur durak bilmeyen ihtirası olmuştur.

Alkibiades gençliğinden itibaren alabildiğine kıvrak zekâsı, herkesin dilinde olan fiziki güzelliği, bilgiye açlığı ve üstün hitabet yeteneğiyle her daim dikkat çeken biri olmuştur. Doğal yeteneklerine ek olarak aldığı iyi eğitim sayesinde, önemli bir lider, üstün meziyetlere sahip bir kumandan ve çok önemli bir diplomat olan Alkibiades, muazzam hırsı, hırçın karakteri, kibirli davranışları ve şatafat düşkünlüğüyle de pek çok insanın düşmanlığını çekmiştir. Hayatı bu yüzden, Sokrates'in diyaloglar boyunca göreceğimiz ima ve telkinlerini haklı kılacak şekilde çalkantılar içinde geçmiştir.

Platon'un hemen bütün diyaloglarında olduğu gibi, her iki Alkibiades'de de ana konuşmacı veya temel karakter olan Sokrates tüm hayatını özellikle gençlerle felsefe tartışarak, ahlaki erdemlerin mahiyeti üzerine sohbet ederek geçiren biridir. Sokrates'in, bir örneğine diyalogda rastladığımız söz konusu felsefi faaliyetinin, çok büyük ölçüde, yaşadığı dönemde, yani esas olarak beşinci yüzyılın ikinci yarısında tespit ettiği politik krizin nasıl aşılabileceğine

dair kişisel kavrayışından kaynaklandığı söylenebilir. Krizin, iktisadi alanda yaşanan değişimlerin bir sonucu olarak birey ile devlet arasındaki adalete dayalı ideal ilişkinin bozulmasından kaynaklandığını ve aşılmazsa veya bir çözüm getirilmezse, kısa süre sonra Atina'yı çöküşe götüreceğini düşünen Sokrates, krizi yaratan iki unsurdan birey üzerinde durmuş ve değişimin bir ahlak reformu yoluyla Atinalı bireylerden başlaması gerektiğine karar vermiştir. İktidarı ele geçiren yeni sınıfın gücünü ve bireycilik felsefesinin cazibesini gören egemenler için kolay bir av haline gelen Sokrates'in idamına tanık olan öğrencisi Platon ise krizi, birey üzerinden değil, devlet üzerinden, iktidarsız filozofun kral olacağı bir ideal devlet anlayışı geliştirerek aşmaya çalışacaktır.

Kriz tespitine ve çözüm projesine uygun olarak, ömrünün yaklaşık son otuz beş yılını insanlara erdemi, maddi değerlerden ziyade manevi değerlerin peşinden gitmenin önemini ve bu gibi konulardaki bilgisizliklerini göstererek geçiren Sokrates'le Alkibiades'i birleştiren bir başka nokta da Sokrates'in Alkibiades'i, 432 yılında gerçekleşen Potidaea muharebesinde sadece ölmekten değil, düşmanın eline düşmekten kurtarması, 424 yılında ise bu kez Alkibiades'in Delium'daki geri çekiliş sırasında aynı şekilde Sokrates'in hayatını kurtarmış olmasıdır.

Diyalogların Konusu

Her iki diyalog da bütün Sokratik diyaloglar gibi ahlaki konularla ve moral erdemlerle ilgilidir. Birincisinde kişinin kendisini tanımasıyla ilgili hikmet ve söz konusu bil-

gelikle bağlantılı olarak basiret ve ölçülülük üzerinde durulur. Buna karşılık, ikincisinde neyin ahlaken iyi olduğunu bilmenin önemine vurgu yapılıp, moral bilgiden yoksun olunduğu takdirde, doğru davranışa, gerçek iyiliğe ve hakiki mutluluğa erişilemeyeceği ortaya konur.

Bu temel konular dışında, Sokrates'in yöntem anlayışıyla; hayatıyla ilgili birtakım unsurlar ve kimi temel görüşleri ayrı bir konu öbeğini meydana getirir. Felsefi yöntemi bir yönüyle negatif, bir yönüyle de pozitif olan, yani önce insanlara bilgisizliklerini gösterip, ele alınan konuda bir bilgisizlik itirafı elde ettikten sonra muhatabıyla birlikte ortak bir bilgi araştırmasına giren Sokrates, yönteminin negatif boyutunu meydana getiren çürütme (elenkhos) pratiğini Alkibiades'e en az iki kez uygular.[2] Ve çürütme yönteminin doğal bir sonucu olarak, onu her iki diyalogda da birer kez "ne yapacağını bilememe" haline (aporia) taşıyıp, bilgisizlik itirafına zorlar.

Rasyonel Sokrates'in hayatının çok da rasyonel sayılamayacak iki yönüyle burada bir kez daha karşılaşırız. Bunlardan birincisi onun, Platon'un Sokrates'in Savunması adlı eserinde anlattığı kadarıyla, ilahi olanla, kendisine sesini zaman zaman duyuran kutsal bir varlık ya da Tanrı'yla olan ilişkisi etrafında döner. Sokrates söz konusu deruni ve ilahi sesten, kendisini ne zaman yanlış bir şey yapacak olsa bundan alıkoyan içsel Tanrı'dan burada da söz eder.[3]

2 Bkz., örneğin Platon, *Alkibiades I*, 116e.

3 Platon, *Alkibiades I*, 124c.

Akıldışı olanla ikinci bir temas noktasını oluşturan "genç ve güzel erkeklere duyulan muhabbet veya aşk"la da burada bir kez daha karşılaşırız. Ahlaki konular söz konusu olduğunda, yönteminin ve eğitim anlayışının bir gereği olarak "bildiği tek şeyin bilmediğini bilmek olduğunu" söyleyen Sokrates aşkı, bilgisizlik iddiası ya da itirafının geçerli olmadığı yegâne yer olarak gösterir. Sokrates, Tanrı'nın kendisine "seveni ve sevileni ayırt etme gücü verdiğini"[4] ve "güzel olana hiç dayanamadığını"[5] dile getirir.

Burada, Alkibiades'in âşıklarından biri olarak gösterilen Sokrates'in sözünü ettiği aşk, olgun ve yaşlı bir erkekle genç, yakışıklı ve gelişme potansiyeli olan bir genç arasında söz konusu olan manevi aşktır. Aslında Yunan dünyasında, özellikle de Atina'da toplumsal ve ahlaki olarak onaylanan bir ilişki türünü ifade eden böyle bir aşk, öyle anlaşılmaktadır ki erkekle kadın arasındaki evlilik ilişkisinden çok daha kalıcı etkilere sahip, gerçek bir manevi temas ve beraberliğe götüren bir ilişki olarak görülmekteydi. Aşkı insana kendisini aşma imkânı veren, insanı dönüştüren dinamik ve yaratıcı bir güç olarak gören Sokrates'e göre aşk, insan hayatını gerçekleştiren, zenginleştiren ve dolayısıyla onu tam ve mutlu kılan şey olmak durumundadır.

Alkibiades'te ifade edilen söz konusu Sokratik aşk, Platon eliyle zenginleştirilerek ortaçağda Aziz Augustinus'a kadar ulaşacak olan aşk anlayışını, yani Platonik aşkı, hakikate, güzelliğe duyulan yoğun muhabbeti ifade eder. Bu, elbette manevi bir aşk olmak durumundadır. Manevi aş-

4 Platon, *Lysis* 204b.

kın fiziksel ve cinsel aşktan neden daha üstün ve değerli olduğunu dile getiren Sokrates'e göre, bedenin istek ve arzuları sadece geçici bir tatmin temin ederken, fiziki güzelliğin kendisi de gelip geçicidir; bu yüzden bedensel arzuların tam olarak tatmini mümkün olmadığı gibi, onlar insanı özgürleştirmek yerine köleleştirirler. Oysa manevi aşk kalıcı bir tatmin sağlayıp ruh da, bilgelik yolunda ilerlediği sürece, sevilmeye gerçekten lâyık hâle gelir; manevi güzelliğe duyulan aşk insanı arındırır ve özgürleştirir. Fiziksel aşkın somut bir istek veya tensel bir arzunun tatminiyle sınırlandığı yerde, manevi aşk çok daha kalıcı bir güzellik yaratır; manevi aşkta, fiziksel güzellik değiştiği veya uçup gittiği zaman kaybolmayan bir iyilik ve güzellik yakalanır. Manevi aşkın karşılıklı bir güvene, mutlu bir dostluğa, paylaşma duygusuna ve işbirliği içinde hakikat yolunda ilerlemeye yol açtığı yerde cinsel aşka yönelmek için pek bir neden yok gibidir.

Gerçek aşkta âşığın sevgilisini sömürmek veya kullanmak yerine, onun iyiliği ve gelişmesi için çalıştığını söyleyen Sokrates, manevi aşk ile cinsellik arasındaki farkı anlatabilmek için pek çok yerde kullandığı bahçe ya da çiftlik analojisini burada da en azından ima eder. Fiziksel ya da tensel aşk bir çiftliği ya da toprak parçasını, kısa sayılabilecek bir süre içinde olabildiğince çok ürün elde etmek amacıyla kiralamaya benzer; amaç orayı kullanmak, sömürmek, kısacası o araziden mümkün olduğunca çok fayda temin etmektir. Oysa manevi aşk, aynı bahçeye sahip olmaya, ona insanın, kendi içinde bir değer olarak gözü gibi bakmasına, onu sınırsızca geliştirip güzelleştirmesine benzer.

Her iki Alkibiades'te de Sokrates'in başka birtakım felsefi görüşlerine de değinilir. Sokrates, her ne kadar insanı bir bütün olarak değerlendirse de beden ile ruh arasında bir ayrım yapar ve gerçekten var olanın ruh olduğunu söyler. Sokrates bütün yapıp etmelerin ve felsefi soruşturmaların ruhun iyiliğine ve esenliğine hizmet etmesi gerektiğini savunur. Diğer bütün görüşlerini söz konusu ayrımdan türeten filozof, politik görüşlerinde de bu zemine dayanır. Sokrates, iyi bir politik düzenin adil olması ve insanlara manevi varlıklarını geliştirecek şekilde hizmet etmesi gerektiğini bildirir; halka yaltaklanan, halkın manevi varlıklarına değil, maddi yönlerine hitap eden demokrasiye eleştirisini Birinci Alkibiades'te yoğun bir şekilde gündeme getirir.

Ahmet Cevizci
Ekim 2010

ALKİBİADES I*

Çeviride *Plato: Charmides, Alkibiades 1 & 2, Hipparchus, The Lovers, Theages, Minos, Epinomis, Apology,* (Loeb Classical Library no: 201), 1927 künyeli yapıt temel alınmıştır. Özel isimlerin yazılımında eski Yunancalar esas alınırken, Yunanistan ve Yunan gibi Türkçeye yerleşmiş olan isimler metnin okunuşunda akıcılık sağlamak amacıyla Türkçeleştirerek verilmiştir.

SOKRATES: Kleinas'ın oğlu! İlk âşığın bendim, diğer 103
âşıkların seni bıraktılar ama yanında bir tek ben kaldım. Sanırım buna şaşırıyorsundur. Diğer âşıkların, laflarıyla seni sıktılar, oysaki ben sana hiçbir şey söylemedim. Neden sustum? Aslında bunu insanların gücünün dışındaki başka bir şeyden dolayı yaptım. Daha sonra b
anlatırım sana. Ancak artık bir engel kalmadı, ileride de benzeri bir engel olmayacağını düşünerek yanına geldim. Uzunca bir süreden bu yana âşıklarınla olan ilişkine bakıyorum. Bu insanlar ne kadar mağrur olurlarsa olsunlar senin yanında eziliyorlar, hiçbiri senden kaçamıyor. Neden onları bu kadar küçük görüyorsun? Ce- 104
vabını vereyim: Çünkü hiç kimseye ihtiyacın olmadığını düşünüyorsun. Hem bedenen hem de ruhen üstün kişilerin sana yardım etmesine ihtiyaç duymuyorsun. "Uzun boylu ve yakışıklı bir gencim" diyorsun. Zaten gözü olan herkes bunu görür. Ayrıca Yunanistan'ın en büyük kentinden ve en ünlü ailesinden olduğunu söy- b
lüyorsun. Babanın akrabalarından çoğu ihtiyaç duyman halinde sana yardım edebilirler. Anne tarafın için de aynı şey geçerli. Ayrıca bunların dışında Ksanthippos'un oğlu Perikles[1] var, onun gücü var. Baban sana

1 MÖ 495-429 yılları arasında yaşamış olan Atinalı devlet adamı. 460'lı yıllarda siyasete giren Perikles, *strategos* unvanıyla yaklaşık 30 sene boyunca Atina siyasetinde önemli bir güç olmuştur. Onun yönetimde./..

ve kardeşine göz kulak olması için onu bırakmıştı. Pe-
c rikles sadece burada değil, aynı zamanda diğer Yunan kentlerinde, hatta barbar kentlerinde istediğini yaptırabilecek güce sahip. Öte yandan zenginsin ama bundan pek de gururlanmıyorsun. Evet Alkibiades, bu üstünlüklerinden dolayı gurur duyuyorsun, âşıklarına tepeden baktığın için onlar kendi eksikliklerini anladılar ve senin yanından ayrıldılar. Sen de olanların farkındasın. Ancak diğerleri gitmiş olmasına karşın ben halen buradayım. Neden yanındayım? Eminim ki bunu öğrenmek istiyorsundur.

d ALKİBİADES: Evet belki farkında değilsin ama ben de sana aynı şeyi sormak istiyordum. Seninle konuşmak ve benden ne istediğini sormak istiyordum. Neden gittiğim her yere gelerek canımı sıkıyorsun? Beklentin ne? Düşündüğün şey ne? Bunlara cevap verirsen çok mutlu olacağım.

SOKRATES: Gerçekten ne düşündüğümü öğrenmek istiyorsan burada kalıp beni dinleyeceksin, değil mi?

ALKİBİADES: Evet Sokrates. Haydi, söyle, merak ediyorum.

e SOKRATES: Dikkatli ol! Başlamak için epeyce zahmet çektim, bitirmesi de aynı şekilde zor olabilir.

../. bulunduğu 461-429 arası yıllar Yunan tarihi ve siyasetinde "Perikles Çağı" olarak bilinir. Sadece bir yönetici değil, büyük bir kumandan ve hatip olan Perikles'in yönetimi sırasında Atina'nın her yönden altın çağını yaşadığı kabul edilir. Ünlü tarihçi Thukidides, yönetimi sırasında Atina'yı Yunan dünyasının her yönden başkenti haline getiren Perikles'in "Atina'nın ilk yurttaşı" olduğunu söyler. Demokrasiye ve liberal düşünceye olan inancıyla da nam salmış olan Perikles, Atina'nın Yunan dünyası üzerindeki emperyalizmini başlatan kişi olduğu söylenebilir.

ALKİBİADES: Haydi dinliyorum seni.

SOKRATES: Peki başlıyorum. Aslında âşık birisi kendisine sevgi duymayan birisiyle konuşmaktan çekinir ama ben yine de deneyeceğim. Biraz önce saydığım üstünlüklerine inanıp tüm hayatını buna bağlı kalarak geçirecek bir insan olduğunu düşünseydim sevgimden vazgeçerdim. Evet bu benim için övünülecek bir şeydir. Fakat başka şeyler de düşünüyorsun. Şimdi sana bunları söyleyeceğim, böylece seni ne kadar dikkatle incelediğimi anlayacaksın. Bir tanrı yanına gelse ve sana böyle yaşamaya devam edebileceğini ama başka üstünlük elde etme şansın olmadığını söylese, ölmeyi tercih edersin. Peki, hayattan beklentin ne? Hemen anlatıyorum: Birkaç gün içinde Atinalıların önüne çıkıp onlara Perikles'ten bu yana yaşamış tüm insanlardan daha çok şerefe layık olduğunu göstermek istiyorsun. Atinalıları buna inandırdığın takdirde kentteki en güçlü insan olacağını düşünüyorsun. Gücünü sadece Atinalılar değil, aynı zamanda diğer Yunanlılar ve barbarlar da duyacak. Bir süre sonra aynı tanrı gelip sana egemenliğinin sadece Avrupa'da olacağını, Asya'ya ya da oradaki ülkelerin işlerine karışamayacağını söylese eminim ki yine tatmin olmayacaksın. Çünkü böyle olursa ünün hiçbir yerde duyulmayacaktır. Oysaki senin için Kyros[2] ya da Kserkses[3] gibi insanların önemi vardır. Evet Alkibiades beklentilerinin bunlar olduğu-

105 b c

2 Pers İmparatorluğu'nun kurucusu olan Kyros MÖ 576-526 yılları arasında yaşamıştır. İmparator olmadan önce Med egemenliği altında yaşayan Persleri devletin egemen gücü haline getiren Kyros, Babil ve Batı Anadolu'ya kadar olan toprakları da ele geçirmeyi başarmıştır.

3 MÖ 486-465 yılları arasında tahtta bulunan Pers İmparatoru.

nu tahmin ediyorum. Doğru söylediğimin farkındasın o yüzden şunu sorabilirsin: "Beni neden takip ettiğini
d söyleyecektin? Bunların konuyla ne ilgisi var?" Cevaplıyorum, ey Kleinas ve Deinomakhe'nin oğlu. Senin ve yaptıklarının üzerinde öylesine bir etkim var ki ben olmaksızın bunları başaramazsın. Sanırım bu yüzden tanrı uzunca bir süre seninle konuşmamı istemedi. Ben
e de tanrının iznini bekledim. Sen insanlara ne kadar değerli bir insan olduğunu göstererek güç elde etmek istiyorsun. Ben de senin için önemli bir değerdeyim. Tanrının yardımıyla benim dışımda bir akraba, bir bakıcı ya da başka birisine ihtiyaç duymaksızın o gücü elde edeceksin. Başkalarının yardımının sana yeterli gelmeyeceğini göstererek senin üzerinde büyük bir kuvvet elde edeceğimi umuyorum. Gençliğinde, henüz böylesine amaçların yokken söylediklerim boşa gitmesin diye tanrı seninle konuşmama engel olmuştu. An-
106 cak şimdi izin veriyor, bu yüzden artık beni dinleyeceksin.

ALKİBİADES: Hiçbir şey söylemeden peşimden geldiğinde seni garipserdim Sokrates. Ancak söylediklerini duyunca daha garip geliyorsun bana. Benim planlarım konusunda bir karar vermişsin. Bundan sonra ne söylesem seni geri döndüremem. Peki, gerçekten de böylesine bir niyetim olduğunu kabul edersem bana nasıl yardım edersin? Sen olmadan neden bu planlarımı gerçekleştiremem? Bu sorumu cevaplar mısın?

b SOKRATES: Senin alışkın olduğun şekilde bunu uzun uzadıya anlatmamı mı istiyorsun? Ama ben buna

alışık değilim Alkibiades. Sorunu, ancak bana yardım edersen cevaplayabilirim.

ALKİBİADES: İstediğin şey çok zor değilse yardım edebilirim, diye düşünüyorum Sokrates.

SOKRATES: Sence sorulara cevap vermek zor bir şey mi?

ALKİBİADES: Hayır.

SOKRATES: O halde cevap ver.

ALKİBİADES: Sor bakalım.

SOKRATES: Ancak sorularımı yukarıda bahsettiğim c
planların varmış gibi soracağım.

ALKİBİADES: Tamam Sokrates. İstediğini sor! Hem böylece ben de ne söyleyeceğimi öğrenmiş olurum.

SOKRATES: Demek ki birkaç gün içinde Atinalıların karşısında konuşmak istiyorsun. Ama tam sen kürsüye çıkacakken yanına gelsem ve "Alkibiades! Atinalılar ne üzerine konuşmak istiyorlar, sen onlara hangi konuda öğüt vereceksin? Herhalde onlardan daha iyi bildiğin bir konuda konuşacaksın değil mi?" diye sorsam ne cevap verirsin?

ALKİBİADES: Tabii ki onlardan daha iyi bildiğim d
bir konu üzerine konuşacağımı söylerim.

SOKRATES: Sadece gerçekten bildiğin şeyler üzerine öğüt verebilirsin değil mi?

ALKİBİADES: Tabii.

SOKRATES: Bildiğin her şey ya başkalarından öğrendiklerin ya da kendiliğinden bulduklarındır, öyle değil mi?

ALKİBİADES: Zaten başka türlüsü olamaz.

SOKRATES: Sen bir şeyleri istemeden ya da aramaya çalışmaksızın bulamaz mısın?

ALKİBİADES: Bulamam.

SOKRATES: Bildiğini sandığın bir şeyi öğrenmeye ya da araştırmaya çalışır mısın?

ALKİBİADES: Hayır araştırmam.

e SOKRATES: O halde şu an bildiğin şeyi zamanında bilmiyordun.

ALKİBİADES: Evet, böyle olmalı.

SOKRATES: Tamam. Şimdi sana öğrendiğin şeyleri hatırlatayım. Unuttuklarım olursa bana hatırlatırsın. Yanılmıyorsam okuma, yazma, kitara çalma ve güreş öğrendin. Flavta konusunda istekli değildin. Bildiğin şeyler bunlar. Bunların dışında benim haberim olmadan, evinden çıkmadan bir şeyler daha öğrendiysen, bunları da söyle.

ALKİBİADES: Hayır, başka bir konuda ders almadım.

107 SOKRATES: Peki o zaman Atinalılar nasıl doğru yazacaklarını konuşacakları zaman onlara öğüt verecek misin?

ALKİBİADES: Olur mu öyle şey Sokrates!

SOKRATES: O zaman kitaranın nasıl çalındığı üzerine konuştukları zaman öğüt vereceksin.

ALKİBİADES: Hayır.

SOKRATES: Atinalılar mecliste spor üzerine de konuşmazlar.

ALKİBİADES: Elbette.

SOKRATES: O halde neyin konuşulmasını bekliyorsun? Sanırım mimarlık işleri değildir beklediğin.

ALKİBİADES: Tabii ki değil.

b SOKRATES: Çünkü bu konuda bir mimar çıkıp senden daha güzel öğütlerde bulunur.

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Kehanet konusu da değildir.

ALKİBİADES: Tabii.

SOKRATES: Çünkü bir kâhin senden daha iyi konuşur.

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Kâhin nasıl olursa olsun, yani yaşlı ya da genç, güzel ya da çirkin, soylu ya da halktan birisi olsun bu durum değişmez, değil mi?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: O halde bir konu üzerine öğüt verenler o konuyu bilenlerdir, yani zenginler değildir, değil mi?

ALKİBİADES: Burası kesin.

SOKRATES: Kentin sağlığı söz konusu olduğunda c
Atinalılar hekime başvururlar. Konuşan kişinin zengin ya da fakir olmasını önemsemezler değil mi?

ALKİBİADES: Tabii ki!

SOKRATES: O halde, onlara hangi konu üzerine konuştukları zaman öğüt vereceksin?

ALKİBİADES: Kendi işlerinden konuştuklarında bunu yapacağım.

SOKRATES: Yani nasıl gemiler yapmaları gerektiğini konuştuklarında, deniz taşıtlarından mı bahsedeceksin?

AKIBIADES: Hayır Sokrates.

SOKRATES: Sanırım gemi yapmasını bilmediğinden dolayı bu konuyla ilgili konuşmayacaksın. Yoksa başka bir nedeni mi var?

ALKİBİADES: Hayır, nedeni bu.

SOKRATES: Peki konuya dahil olmak için hangi ko- d
nuda konuşmalarını istiyorsun?

ALKİBİADES: Savaş ve barış işleri ya da diğer devlet işleri.

SOKRATES: Yani kiminle barış yapalım kiminle savaşalım diye konuştukları zaman mı demek istiyorsun?

ALKİBİADES: Evet bunu söylüyorum.

SOKRATES: Savaş ve barış kiminle yapılırsa daha iyi olur bundan mı bahsedeceksin?

ALKİBİADES: Evet.

e SOKRATES: Çünkü daha iyi bir şey olduğu takdirde yapılmalıdır, değil mi?

ALKİBİADES: Tabii ki.

SOKRATES: Ayrıca iyi olmaya devam ettikçe yapılmalıdır değil mi?

ALKİBİADES: Elbette.

SOKRATES: Eğer Atinalılar kiminle güreşeceklerini ya da kiminle sadece bilek güreşi yapacaklarını konuşsalardı ve bu güreşi ne zaman ve nerede yapacaklarından bahsetselerdi, sen mi yoksa bir beden eğitimi öğretmeni mi bu konuda daha iyi öğütler verir?

ALKİBİADES: Tabi ki beden eğitimi öğretmeni.

SOKRATES: Beden eğitimi öğretmeni Atinalılara kiminle güreşilip güreşilmeyeceğini ya da bu işin ne zaman ve nerede yapılması gerektiğini söylerken kafasından neler geçer? Daha net bir şekilde sorayım sana: Kiminle güreşmeli? Kime karşı daha başarılı olunacaksa onunla değil mi?

ALKİBİADES: Evet.

108 SOKRATES: Bu iş, daha iyi olarak kabul edildiği sürece devam etmeli midir?

ALKİBİADES: Elbette.

SOKRATES: Yani daha iyi olduğu sürece?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Şarkı söyleyen birisinin kitarasını zaman zaman adımlarına, yani şarkısına uydurması gerekir, öyle değil mi?

ALKİBİADES: Tabii ki.

SOKRATES: Onun bunu daha iyi olduğu zaman yapması gerekir, değil mi?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Daha iyi olduğu sürece değil mi?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Hem şarkı söylemekten bahsederken b
kitara için hem de güreş yapmaktan bahsederken daha iyi olmak sözünü kullandın. Peki, kitara çalmak konusunda "daha iyi" nedir? Güreşte daha iyi denildiğinde benim aklıma "daha idmanlı" lafı geliyor. Sen ne dersin?

ALKİBİADES: Sorunu anlayamadım.

SOKRATES: O zaman benim yaptığım gibi yap. Şöyle cevap verdim: Daha iyi dediğim şey tamamen doğru olandı. Doğru olan da o sanatın kurallarına göre yapılan şeydi. Doğru mu söylüyorum?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Biraz önce bahsettiğim sanat, beden eğitimiydi.

ALKİBİADES: Kuşkusuz.

SOKRATES: Güreşte daha iyi ya da idmanlı demiş- c
tim.

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Bu doğru mu?

ALKİBİADES: Bence doğru.

SOKRATES: O halde sıra sende. Sen de iyi bir biçimde düşünmeyi öğrenmelisin. Kitara çalma, şarkı söyleme ya da düzgün yürüme hangi sanata aittir? Bu bütünün adı nedir? Hâlâ söyleyemiyor musun?

ALKİBİADES: Söyleyemeyeceğim Sokrates.

SOKRATES: Peki başka şekilde sorayım o zaman: Bu sanatın tanrıları kimlerdir?

ALKİBİADES: Sanırım Musalardan[4] söz ediyorsun Sokrates!

d SOKRATES: Evet. Adını Musalardan alan sanat hangisidir?

ALKİBİADES: Galiba müzik demek istiyorsun Sokrates?

SOKRATES: Evet müzik. Peki müziğe uygun olarak yapılan şeyler nelerdir? Güreşte bu sanata uygun olan şey için ben "idmanlı" demiştim. Müzikte sanata uygun olmak için ne olmalıdır?

ALKİBİADES: Sanırım müzisyen.

SOKRATES: Evet. O halde devam edelim: Savaş ve
e barış konularında daha iyi olmak için ne diyeceksin? Güreşte daha iyi olana "idmanlı", daha iyi kitara çalana ise "müzisyen" demiştin. Savaş ve barış konularında daha iyi dediğin şey nedir? Bunu bir dene istersen.

ALKİBİADES: Yapamayacağım Sokrates.

SOKRATES: Bu ayıp bir şey. Çünkü birileri senin yiyecekler hakkında konuştuğunu ve öğüt verdiğini duyarsa

4 Yunan mitolojisinde ilham perileri. Hesiodos *Tanrıların Doğuşu* adlı eserinde Musaların Zeus ve hafıza tanrıçası Mnemosyne'nin kızları olduklarını belirtmektedir.

ve o sırada sen şöyle dersen: "Bu yiyecek şimdi yenirse, daha fazla alınırsa daha iyidir!" Sana daha iyiden ne anladığını sorsalar, hekim olmamana karşın "sağlığa daha iyi gelen" diye cevap verebilirsin. Ancak söz konusu olan 109
şey bildiğin bir şeyse ya da gerçekten de bildiğini zannediyorsan kürsüye çıkıp konuştuğunda aynı soruyu yöneltseler ve cevap veremesen ayıp olmaz mı?

ALKİBİADES: Haklısın Sokrates. Çok ayıp olur.

SOKRATES: O halde iyice düşünüp barış ve savaş işlerinde daha iyi dediğin şeyin ne olduğunu söylemeye çalış!

ALKİBİADES: Düşünüyorum ama bir sonuca varamıyorum.

SOKRATES: Nasıl yani? Bir savaşa gireceğimiz za- b
man başımıza neler geldiğini anlatmıyor muyuz? Bunlara ne deniyor bilmiyor musun?

ALKİBİADES: Bizi kandırdıklarını, bize haksızlık ettiklerini, saldırdıklarını söylüyoruz.

SOKRATES: Yani bize nasıl davranmışlardır? Bu yaptıklarının diğer davranışlardan farkı nedir? Bunun ismini söylemeye çalış!

ALKİBİADES: Doğru ya da yanlışı kastediyorsun sanırım.

SOKRATES: Evet.

ALKİBİADES: O halde aralarında epeyce fark var.

SOKRATES: Atinalıların kiminle savaşmalarını önereceksin? Doğru davrananlara mı yoksa yanlış davrananlara mı karşı savaşmalarını isteyeceksin?

ALKİBİADES: Ne kadar garip bir soru bu Sokrates. c
Çünkü doğru davrananlara karşı savaş açmak isteyen-

ler bile karşılarındakilerin doğru davrandıklarını kabul etmezler.

SOKRATES: Çünkü o savaş haksızdır değil mi?

ALKİBİADES: Aynı zamanda şerefimize de uygun değildir.

SOKRATES: O halde Atinalılar ile hak ve şeref konularında konuşacaksın.

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: O zaman biraz önce sana sorduğum sorunun cevabı, yani daha iyi dediğimiz şey, kimlerle savaşılıp barış yapılacağı ya da ne zaman savaşılacağı konularında daha iyi olan şey aslında "daha doğru olan"dır.[5] Bu konuda sen ne düşünüyorsun?

d ALKİBİADES: Haklısın.

SOKRATES: Peki sevgili Alkibiades! Bunu bilmediğini nasıl olur da unutursun? Yoksa benim haberim olmadan sana doğru ve yanlışı ayırt etmeni sağlayacak bir öğretmenden ders mi aldın? Eğer böyleyse lütfen bana öğretmeninin kim olduğunu söyle! Kendisinin öğrencisi olmak istiyorum.

ALKİBİADES: Alay etme Sokrates.

SOKRATES: Dostluk tanrısı adına yemin ederim –onun ismini hiçbir zaman yalan yere anmam– alay et-
e miyorum. Lütfen bana öğretmeninin kim olduğunu söyle!

ALKİBİADES: Peki ya öğretmenim yoksa! Doğru ve yanlışı başka bir şekilde öğrenmiş olamaz mıyım?

SOKRATES: Kendi kendine bulduysan, neden öğrenmiş olmayasın?

5 Burada kastedilen elbette adalettir.

ALKİBİADES: Kendi kendime bulamaz mıyım?

SOKRATES: Ararsan bulursun tabii.

ALKİBİADES: Aramadığımı mı sanıyorsun?

SOKRATES: Bilmediğinin farkındaysan ararsın.

ALKİBİADES: Elbette bilmediğimi sandığım bir dönem olmuştur.

SOKRATES: Güzel cevapladın Alkibiades. O halde 110
bana şunu söyle: Doğru ve yanlışın ne olduğunu bilmediğin zaman ne düşündün? Örneğin geçen sene bu konuda araştırma mı yapıyordun yoksa o zamanlar bildiğini mi düşünüyordun? Bunu açıkça söylersen boşuna konuşmamış oluruz.

ALKİBİADES: Geçen yıl bildiğimi sanıyordum.

SOKRATES: İki, üç ya da dört sene önce de aynı şeyi mi düşünüyordun?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Ondan öncesinde de çocuktun herhalde.

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: O zamanlar da bildiğini sandığını biliyorum.

ALKİBİADES: Nasıl olur?

SOKRATES: Daha çocukken okulda ya da başka yer- b
lerde aşık oyunu ya da benzeri bir oyun oynadığında neler söylediğini duyardım. O zamanlar doğru ve yanlışı ayırt ederdin. Arkadaşlarından birinin yanlışlık yaptığını veya kötü bir şey yaptığını söyleyip bağırırdın. Doğru söylemiyor muyum?

ALKİBİADES: Bana karşı yanlış davranıldığı zaman ne yapabilirdim Sokrates?

SOKRATES: O zamanlar sana karşı yanlış davranıldığını bilmiyor idiysen nasıl olur da ne yapmış olman gerektiğini bana sorarsın?

c ALKİBİADES: Biliyordum Sokrates! Hem de çok iyi biliyordum. Bana karşı yanlış yapıldığını anlıyordum.

SOKRATES: O halde çocukken bile doğru ve yanlışın ne olduğunu biliyordun.

ALKİBİADES: Evet Sokrates. Çok da iyi bir biçimde biliyordum hem de.

SOKRATES: Peki doğru ve yanlışın ne olduğunu ne zaman anladın? Herhalde bildiğini sandığın zamanlar değildir!

ALKİBİADES: Tabii ki değil.

SOKRATES: Ya da şöyle diyelim: Ne zaman bilmediğini sanıyordun? İyice düşün bakalım Alkibiades. Ama bu sorunun cevabını bulamayacaksın.

ALKİBİADES: Haklısın. Söyleyemeyeceğim Sokrates.

d SOKRATES: O halde doğru ve yanlışı kendi kendine öğrenmedin.

ALKİBİADES: Doğru.

SOKRATES: Biraz önce de başka birisinden öğrenmediğini söylemiştin. O halde kendi kendine öğrenmediğine, başka birisinden de ders almadığına göre doğru ve yanlışın ne olduğunu nasıl biliyorsun?

ALKİBİADES: Biraz önce kendim bulduğum için biliyorum demiştim Sokrates. Ama iyi anlatamamışım sana.

SOKRATES: Peki nasıl öğrendin? Söyle.

ALKİBİADES: Herkes gibi öğrendim.

SOKRATES: Yine aynı noktaya vardık. Tekrar soruyorum: Kimden öğrendin? Bunun cevabını ver.

ALKİBİADES: Çoğunluktan. e

SOKRATES: Çoğunluğun iyi bir öğretmen olduğunu söyleyemem Alkibiades.

ALKİBİADES: Neden? Çoğunluk bir şey öğretemez mi?

SOKRATES: Öğretemez Alkibiades. Tavlada bile iyi ve kötünün ne olduğunu öğretemez. Sanırım tavlanın doğruya göre daha sıradan bir şey olduğunu kabul edersin.

ALKİBİADES: Tabii.

SOKRATES: Sıradan bir şeyi öğretemeyen çoğunluk nasıl olur da daha önemli bir şeyi öğretebilir?

ALKİBİADES: Bence öğretir. Neyse... Hatta tavladan daha ciddi şeyleri öğretebilir.

SOKRATES: Ne gibi?

ALKİBİADES: Örneğin.. Yunancayı çoğunluktan öğ- 111
rendim. Öğretmenimin kim olduğunu söyleyemem. Ama Yunancayı senin işe yaramaz dediklerinden öğrendim.

SOKRATES: Evet sevgili Alkibiades! Bu konuda çoğunluk iyi bir öğretmendir. Öğrettiği şeyler de övgüye değerdir.

ALKİBİADES: Neden?

SOKRATES: Çünkü bu konuda iyi bir öğretmen olabilmek için gereken şeyler çoğunlukta vardır.

ALKİBİADES: Ne demek istiyorsun?

SOKRATES: Birisi bir şey öğretmek isterse, mutlaka o şeyi iyi bilmelidir, değil mi?

b ALKİBİADES: Haklısın.

SOKRATES: Bilen kişilerin kendi aralarında anlaşmaları ve farklı düşüncede olmamaları gerekir, öyle değil mi?

ALKİBİADES: Doğru.

SOKRATES: Bazılarıyla ilgili olarak farklı düşünceleri varsa, bunları biliyorlar diyebilir miyiz?

ALKİBİADES: Tabii ki diyemeyiz.

SOKRATES: O halde bunları nasıl öğretirler?

ALKİBİADES: Öğretemezler.

SOKRATES: Çoğunluk odun ya da taşın ne olduğu konusunda anlaşabilir mi? Her kime sorarsan sor ben-
c zeri cevaplar alırsın. Odun ya da taş almak istediğinde herkes aynı şeye yönelir. Buna benzer şeylerde de aynı durum geçerlidir. Yunanca biliyorum derken kastettiğin şey de sanırım buydu?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Demek ki böylesine şeylerde insanlar birbirleriyle anlaşmışlar, kişiler ya da ülkeler arasında bu konuda bir anlaşmazlık yok. Birileri diğerlerinden farklı bir şey düşünmüyor.

d ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: O halde en azından böylesine durumlarda çoğunluğun öğretmen olması iyi bir şeydir.

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Bunları birilerine öğretecek olsak öğrenecek kişiyi çoğunluk okuluna gönderebiliriz. Bu, iyi bir şeydir, değil mi?

ALKİBİADES: Haklısın.

SOKRATES: Peki insan ya da atın nasıl bir şey olduğu konusunda anlaştığımız gibi hangi hayvanın iyi hangi hayvanın kötü koştuğu konusunda da anlaşabilir miyiz?

ALKİBİADES: Hayır.

SOKRATES: İnsanların bu konuda birbirlerinden e
farklı düşünmeleri sence bu konuyu iyi bilmediklerine ve iyi öğretmenler olamayacaklarına bir delil midir?

ALKİBİADES: Delildir.

SOKRATES: Sadece insan hakkında bilgi almayıp ayrıca hangi insanların sağlıklı hangilerinin hasta oldukları üzerine konuşacak olsak, çoğunluk bize bunu öğretebilir mi?

ALKİBİADES: Öğretemez.

SOKRATES: Yani birbirleriyle anlaşamadıkları bir konuda kötü bir öğretmendir.

ALKİBİADES: Elbette.

SOKRATES: İnsanlar doğru ve yanlışla ilgili olarak birbirleriyle anlaşabilmekte midirler? Bu konuda ne 112
düşünüyorsun?

ALKİBİADES: Anlaşabilirler mi hiç Sokrates?

SOKRATES: En çok da bu konuda ayrılığa düşerler, değil mi?

ALKİBİADES: Evet Sokrates! Hem de nasıl ayrılığa düşerler.

SOKRATES: Sağlık ya da hastalığın söz konusu olduğu fikir ayrılıkları sonucunda insanların birbirlerini öldürecek duruma geldiklerini görmemişsindir.

ALKİBİADES: Haklısın.

SOKRATES: Oysaki sen görmemiş olsan bile ben b
doğru ve yanlış üzerine fikir ayrılığına düşüp birbirle-

rini öldürecek duruma gelenleri gördüm. Sen de başkalarından, en azından Homeros'tan bunları duymuşsundur. Odysseia ve İlyada'yı dinlemişsindir.

ALKİBİADES: Dinlemez olur muyum hiç Sokrates?

SOKRATES: Bu şiirlerin konusu doğru ve yanlış üzerine olan anlaşmazlık değil mi?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Böylesine bir anlaşmazlık yüzünden Ak-
c halar ve Troyalılar arasında bir savaş çıktı. Bu yüzden birbirlerini öldürdüler. Odysseus'un Penelope[6] ile evlenmek isteyenleri öldürmesinin nedeni de bu değil mi?

ALKİBİADES: Haklısın Sokrates.

SOKRATES: Tanagra'da[7] Atinalı, Spartalı ve Boiotialıların ölmelerinin nedeni de bu. Baban Kleinas'ın da öldüğü Koroneia'da[8] yaşamını yitirenlerin ölüm nedenleri aynı. Bütün bu savaşların gerekçesi doğru ve yanlış üzerine olan anlaşmazlıklar.

ALKİBİADES: Doğru söylüyorsun Sokrates.

d SOKRATES: Bütün bu insanların, birbirlerini öldürecek kadar ayrıştıran şeyleri bildiklerini söyleyebilir miyiz?

ALKİBİADES: Söyleyemeyiz.

SOKRATES: İşte Alkibiades böylesine öğretmenlere başvurmak istiyorsun ama aynı öğretmenlerin bilgisizliklerini kabul ediyorsun.

6 Odysseus'un, sadakati ile bilinen karısı.

7 MÖ 457 yılında Spartalıların, Thebai yakınlarında Atinalıları yenmeyi başardıkları savaş.

8 MÖ 447 yılındaki Koroneia Savaşı'nda Atinalılar ile Boiotialılar karşı karşıya gelmiş ve savaşı kaybeden Atina, orta Yunanistan'a çekilmek zorunda kalmıştır.

ALKİBİADES: Haklısın.

SOKRATES: Doğru ve yanlışın ne olduğu konusunda kararsızlık içindesin. Gördüğümüz gibi bunu ne kendi kendine öğrenmişsin ne de bir öğretmenden ders almışsın. Doğru ve yanlışı nasıl bilebilirsin?

ALKİBİADES: Söylediklerine göre bunu bilemem.

SOKRATES: Yine yanlış söylüyorsun Alkibiades. e

ALKİBİADES: Neden?

SOKRATES: Söylediklerine göre diyorsun.

ALKİBİADES: Sen bana doğru ve yanlışın ne olduğunu bilmediğimi söylemedin mi?

SOKRATES: Hayır.

ALKİBİADES: Peki ben mi söyledim?

SOKRATES: Evet.

ALKİBİADES: Nasıl?

SOKRATES: Tekrarlıyorum. Sana bir mi yoksa iki mi büyüktür desem, iki diye cevap verirsin.

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Kaç farkla büyüktür?

ALKİBİADES: Bir farkla.

SOKRATES: Hangimiz ikinin birden büyük olduğunu söyledi?

ALKİBİADES: Ben söyledim.

SOKRATES: Yani ben sordum sen de cevapladın, değil mi?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Peki o zaman bu konu üzerine görüş 113
bildiren kim?

ALKİBİADES: Benim.

SOKRATES: Sokrates adında hangi harflerin bulunduğu yönünde bir soru sorsam ve sen de cevap versen bunu hangimiz söylemiş oluruz?

ALKİBİADES: Ben söylemiş olurum.

SOKRATES: O halde şuna cevap ver: Soru-cevap şeklindeki bir konuşmada asıl konuşan soran mıdır yoksa cevaplayan mıdır?

ALKİBİADES: Bana kalırsa cevaplayandır, Sokrates.

b SOKRATES: Peki konuşmamızın başından bu yana soru soran ben değil miyim?

ALKİBİADES: Evet sensin.

SOKRATES: Cevaplayan da sensin.

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: O halde asıl konuşmayı yapan kim?

ALKİBİADES: Ben olduğum ortaya çıkıyor Sokrates.

SOKRATES: Doğru ve yanlış üzerine ne demiştik? Kleinas'ın güzel oğlu Alkibiades doğru ve yanlışı bilmiyor ama bildiğini sanıyor. Bilmediği konular hakkında da Atinalılara öğüt vermeye çalışıyor, değil mi?

c ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: O zaman bütün bu sözleri aynı Euripides'in dediği gibi "kendi ağzından duydun" Alkibiades. Benim söylediğimi iddia ediyorsun ama ben söylemedim. Açıkçası bu yüzden beni boşuna suçluyorsun. Ama aynı zamanda haklısın da çünkü öğrenmediğin şeyleri başka birilerine öğretmek istemen bir delilik.

d ALKİBİADES: Açık konuşmak gerekirse Sokrates, Atinalılar olsun, diğer Yunanlılar olsun doğru ve yanlışın ne olduğunu araştırmaktan çok, yarar getirecek şeye bakarlar. Çünkü doğru ve yararlı olan aynı değildir

Sokrates! Çok sayıda insanın yanlış davranmasına karşın yarar sağladığı, çok sayıda insanın da doğru davranmasına karşın yarar görmediği bilinir.

SOKRATES: Tamam doğru ve yararlı olanın çok e
farklı şeyler olduğunu kabul edelim. Ama sen yararlı olan ve yararsız olanı bildiğini sanmıyorsun herhalde?

ALKİBİADES: Neden bilmeyecekmişim Sokrates? Ancak sen yine aynı soruyu sorup, birinden mi yoksa kendi kendine mi öğrendin dersen o başka şey.

SOKRATES: Ne söylemek istiyorsun Alkibiades? Yanlış bir şey söylediğinde daha önceden sanki bunlar ispatlanmamış gibi yeni kanıtlar ortaya koyulmasını istiyorsun. Sanki bunlar eskidi de yenilerini istiyorsun gibi davranıyorsun. Tıpkı artık giymek istemediğin eski kıyafetlerin gibi bunların yerine de yenilerini istiyorsun. Ama ben buna uymayıp sana aynı soruyu soracağım: Yararlı olan nedir? Bunu nereden öğrendin? Öğretmenin kim? Sadece bir soruyla daha önceden sorduklarımı tekrarlıyorum. Ancak anlaşılan o ki demin düştüğün duruma düşüp, ister bir öğretmenden öğrenmiş ol istersen kendi kendine öğrenmiş ol, yararlı olanın ne olduğunu söyleyemeyeceksin. Nazik bir insan olduğuna ve aynı kanıtları kullanmamı istemediğine göre yararlı olanın ne olduğunu bilip bilmediğin konusu üzerinde daha fazla durmayacağım. Sadece doğru b
ve yararlı olanın aynı şey olup olmadığına bakalım. İstersen sorularıma cevap vererek, istersen sadece kendin konuşarak bunu anlat. 114

ALKİBİADES: Bunu doğrudan doğruya sana anlatabileceğimden emin değilim Sokrates.

SOKRATES: O halde sevgili dostum benim bir halk meclisi olduğumu varsay, oradaki herkesi teker teker inandırman gerekecektir.

ALKİBİADES: Elbette.

SOKRATES: Bildiklerine bir kişiyi inandıran, çoğunluğu da inandıramaz mı? Örneğin okuma yazma öğre-
c ten birisi bir öğrenciyi harflere inandırdığı gibi diğer öğrencileri de inandırabilir.

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Sayıları öğreten öğretmen de bir kişiyi inandırdığı gibi çok sayıda insanı buna inandırabilir.

ALKİBİADES: Haklısın.

SOKRATES: Bu durumda sayıları öğreten kişi aynı zamanda bilen kişidir değil mi?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Sen de çok sayıda insanı inandıracağın bir konuda tek bir kişiyi inandıramaz mısın?

ALKİBİADES: İnandırabilirim gibi görünüyor.

SOKRATES: İnandıracağın şey de bildiğin şeydir, değil mi?

ALKİBİADES: Evet.

d SOKRATES: Halkın önünde konuşmakla burada konuşmak arasında ne fark var? Aynı konuyla ilgili olarak birinde herkesi toptan, diğerinde ise teker teker inandırman gerekmiyor mu?

ALKİBİADES: Haklı olabilirsin.

SOKRATES: Mademki söylediklerim doğru, o halde sen de benimle konuşup, doğru ama aynı zamanda yararlı olmayan şeyleri göster!

ALKİBİADES: Çok ileri gidiyorsun Sokrates.

SOKRATES: Daha da ileri gidip beni inandırmaya çalıştığın şeyin tersine seni inandıracağım.

ALKİBİADES: Tamam o zaman konuş bakalım.

SOKRATES: Sen sadece cevap ver.

ALKİBİADES: Hayır, sadece sen konuş. e

SOKRATES: Söylediklerime tamamen inanmak istemiyor musun?

ALKİBİADES: Tabii ki istiyorum.

SOKRATES: Bunun gerçekten böyle olduğunu kendin kabul ettiğinde daha iyi bir biçimde inanmış olmaz mısın?

ALKİBİADES: Öyle görünüyor.

SOKRATES: O halde cevapla. Ayrıca doğru olanın yararlı olan olduğunu kendin söylemediğin sürece de bunu başkalarından duyarsan sakın inanma.

ALKİBİADES: Artık cevaplayayım. Sanırım bundan bir zarar gelmez.

SOKRATES: Gerçekten de öngörülüsün, Alkibiades. 115
Şimdi söyle bakalım, doğru olan şeylerden bazılarının yararlı bazılarının yararsız olduğunu söylüyorsun, değil mi?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Bazı şeyler güzel, bazıları da çirkindir, değil mi?

ALKİBİADES: Tam olarak anlayamadım.

SOKRATES: Çirkin olmasına karşın doğru davranan birilerini gördün mü?

ALKİBİADES: Hayır görmedim.

SOKRATES: O halde doğru olan güzeldir.

ALKİBİADES: Doğru.

SOKRATES: Peki güzel olan şeylerin hepsi iyi midir? Yoksa aralarında iyi olanlar ve olmayanlar var mıdır?

ALKİBİADES: Bana kalırsa Sokrates güzel olan şeylerin bazıları iyi bazıları kötüdür.

SOKRATES: Yani iyi olup çirkin olan şeyler de vardır.

ALKİBİADES: Evet.

b SOKRATES: Şu vereceğim örnekte olduğu gibi mi demek istiyorsun: Savaşta arkadaşlarına ya da akrabalarına yardım etmeye çalışan çok sayıda insan yaralanmış ya da ölmüştür. Ama bu işten kaçınanlara bir şey olmamıştır.

ALKİBİADES: Aynen bunu söylemek istiyorum Sokrates.

SOKRATES: Çünkü bu insanlar kurtarmaları gereken insanları kurtarmaya çalıştılar, bunun için cesaret gösterdiler; cesaret de güzel bir şeydir değil mi?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Ancak yaralanmaya ya da ölüme neden olduğu için de kötüdür diyorsun, değil mi?

ALKİBİADES: Evet.

c SOKRATES: Cesaret ve ölüm birbirinden farklı şeyler değil mi?

ALKİBİADES: Farklılar.

SOKRATES: O halde arkadaşlarına yardım etmek sadece bir açıdan güzel ya da kötü değildir.

ALKİBİADES: Elbette ki değildir.

SOKRATES: Peki biraz önceki şekilde inceleyelim. Yardım etmek güzel olduğundan dolayı iyi midir? Çünkü biraz önce yardım etmenin, içinde cesareti barındırmasından dolayı güzel olduğunu söylemiştin. Şimdi cesaretin iyi mi yoksa kötü mü olduğunu söyle

bakalım. Aynı zamanda şuna da cevap ver: İyi şeyleri mi kötü şeyleri mi tercih edersin?

ALKİBİADES: İyi şeyleri.

SOKRATES: Elbette en iyi şeyleri. d

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Bunlar yoksun kalmayı en az isteyeceğin şeylerdir, değil mi?

ALKİBİADES: Tabii ki.

SOKRATES: Cesaretle ilgili ne düşünüyorsun? Neyin karşılığında cesaretsiz olmayı kabul edersin?

ALKİBİADES: Sokrates! Bir korkak olmaktansa ölmek daha iyidir.

SOKRATES: O halde sence en kötü şey korkak olmak.

ALKİBİADES: Bence evet.

SOKRATES: Sanırım ölüm kadar kötü bir şey.

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Yaşam ve cesaret, ölüm ve korkaklığın tam tersidir, değil mi?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: En çok istediğin şeyler yaşamak ve ce- e
saret, en az istediklerinse ölüm ve korkaklık o zaman.

ALKİBİADES: Haklısın.

SOKRATES: Bunun nedeni önce söylediklerimin iyi, sonra söylediklerimin kötü olmasından kaynaklanıyor herhalde?

ALKİBİADES: Doğru.

SOKRATES: Cesareti en iyi şeyler arasına, ölümü ise en kötü şeyler arasına koyuyorsun.

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Savaşta arkadaşlarına yardım etmenin nedenini cesaretin iyi bir şey olmasına bağlamıştın, değil mi?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Ancak aynı yardıma, ölüme neden olduğu için kötü bir şeydir de diyorsun.

ALKİBİADES: Haklısın.

116 SOKRATES: Bu durumda davranışlarımız için şöyle diyebiliriz: İyi şeylere neden olanlar iyidir, kötü şeylere neden olanlar kötüdür.

ALKİBİADES: Bence böyle.

SOKRATES: Ayrıca iyi olan davranışlarımız güzel, kötü olanlar da çirkindir.

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Peki savaşta arkadaşına yardım etmek konusunda bu yardım için "güzeldir ama kötüdür" dedin. Ancak aynı şey için "iyidir ama kötüdür" demiyorsun, bunun yerine ne diyorsun?

ALKİBİADES: Sanırım haklısın Sokrates.

SOKRATES: Söylediklerine bakılırsa güzel olan şeyler güzel kaldığı sürece kötü olamaz, çirkin olan şeyler de çirkin kaldıkları sürece iyi olamaz.

b ALKİBİADES: Doğru.

SOKRATES: Bir de şöyle inceleyelim: Güzel davranan aynı zamanda iyi davranmış olmuyor mu?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Peki iyi davrananlar mutlu değiller mi?

ALKİBİADES: Nasıl mutlu olmasınlar, Sokrates?

SOKRATES: İyiye ulaştıklarından dolayı mutludurlar, değil mi?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Peki, iyi olan şeyi güzel davrandıklarından dolayı elde etmiyorlar mı?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: O halde iyi davranmak iyi bir şeydir.

ALKİBİADES: Tabii.

SOKRATES: İyi davranış da güzeldir.

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Yine vardığımız nokta iyi ve güzelin aynı olduğu, değil mi? c

ALKİBİADES: Haklısın.

SOKRATES: O halde konuşmamızdan güzel olan her şeyin iyi olduğu sonucu çıkıyor.

ALKİBİADES: Doğru.

SOKRATES: İyi olan şey yararlı mıdır yoksa yararsız mıdır?

ALKİBİADES: Yararlıdır.

SOKRATES: Doğru hakkında konuşurken neyi kabul etmiştik hatırlıyor musun Alkibiades?

ALKİBİADES: Yanılmıyorsam doğru davrananların mutlaka iyi davranacaklarını söylemiştik.

SOKRATES: Güzel davranan da iyi davranır demiştik.

ALKİBİADES: Haklısın. d

SOKRATES: İyi olan şeylerin de yararlı olduklarını belirtmiştik.

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: O halde Alkibiades, doğru olan yararlıdır.

ALKİBİADES: Sanırım haklısın.

SOKRATES: Bunu ben değil sen söylüyorsun, değil mi? Çünkü ben sadece soru soruyorum.

ALKİBİADES: Gerçekten de ben söylüyorum.

SOKRATES: Peki Alkibiades, bir adam doğru ve yanlışı ayırt edebildiğini söyledikten sonra Atinalılara ya da Peparethoslula'a[9] öğüt vermek için çıkıp doğru olan şeyler bazen kötüdür dese sen onunla alay etmez
e misin? Çünkü sen doğruyla yararlı olanın aynı şey olduğunu söyledin.

ALKİBİADES: Tanrılar aşkına yemin ederim ki Sokrates ne söylediğimin farkında değilim. Sanırım aklımı yitirdim. Sorularına çelişkili cevaplar veriyorum.

SOKRATES: Dostum! Neden böyle olduğunu bilmiyorsun, değil mi?

ALKİBİADES: Bilmiyorum.

SOKRATES: Sana iki gözün olup olmadığını sorsam, üç gözün mü var, iki elin mi var yoksa dört elin mi var diye sorsam hep aynı cevabı mı verirsin, yoksa her birine farklı cevaplar mı verirsin?

117 ALKİBİADES: Kendimden şüphelenir oldum Sokrates. Her zaman aynı cevabı veririm.

SOKRATES: Neden Alkibiades? Bildiğin için değil mi?

ALKİBİADES: Sanırım öyle.

SOKRATES: Aynı sorulara çelişkili cevaplar veriyorsan, bu durum onu bilmediğini gösterir, değil mi?

ALKİBİADES: Sanırım öyledir.

SOKRATES: Doğru, yanlış, güzel, çirkin, iyi, kötü, yararlı ve yarasız konularında çelişkili cevaplar verdiğini söylüyorsun. Başka konularda da aynı durumdaysan bu, o konuları da bilmediğini göstermez mi?

9 Peparethos Adası Ege Denizi'nde yer almaktadır.

ALKİBİADES: Haklısın. b

SOKRATES: O halde şu nokta kesin: Bir insan bir şeyi bilmiyorsa, bu konuda çelişkili konuşabilir.

ALKİBİADES: Zaten başka bir şey kabul edilemez Sokrates.

SOKRATES: Gökyüzüne nasıl çıkabileceğini biliyor musun?

ALKİBİADES: Nereden bileyim Sokrates!

SOKRATES: Bu konuda başka bir düşüncen var mı?

ALKİBİADES: Tabii ki başka bir düşüncem yok.

SOKRATES: Neden olmadığını biliyor musun? Yoksa ben mi sana söyleyeyim?

ALKİBİADES: Söyle Sokrates.

SOKRATES: Çünkü bu sorunun cevabını bilmiyorsun, bilmediğinin de farkındasın.

ALKİBİADES: Ne demek istiyorsun? c

SOKRATES: Birlikte inceleyelim. Bir şeyi bilmiyorsan ve bunun farkındaysan, çelişkili fikirlerin olur mu? Örneğin yemek yapmasını bilmediğinin farkındasın değil mi?

ALKİBİADES: Son derece farkındayım.

SOKRATES: Peki yemek pişirme konusunda bir düşüncen var mı? Yoksa bu işi bilen birisine mi bırakırsın?

ALKİBİADES: Bilen birisine bırakırım.

SOKRATES: Bir gemide denizde olsan dümenin içeriye mi yoksa dışarıya doğru mu çevrilmesi konusunda fikir belirtir misin? Ya da bu konuda bir fikrin olmadığından çelişkiye düşer misin? Yoksa her şeyi dümenciye mi bırakırsın? d

ALKİBİADES: Dümenciye bırakırım Sokrates.

SOKRATES: O halde bir şeyi bilmediğini biliyorsan çelişkiye düşmüyorsun.

ALKİBİADES: Evet öyle görünüyor.

SOKRATES: Yanlış yapmanın nedeni bilmediğin bir şeyi bildiğini sanmandan kaynaklanmıyor mu?

ALKİBİADES: Bu sefer ne demek istiyorsun Sokrates?

SOKRATES: Bir işe giriştiğimiz zaman ne yaptığımızı bildiğimizi sanıyoruz değil mi?

ALKİBİADES: Evet.

e SOKRATES: Bir işi bilmediğimizin farkındaysak o işi başkalarına bırakmıyor muyuz?

ALKİBİADES: Tabii ki.

SOKRATES: Bu şekilde davranan bilgisizler asla hata yapmazlar, çünkü bilmedikleri işi başkalarına bırakırlar.

ALKİBİADES: Doğru.

SOKRATES: Peki yanlış yapanlar kimler? Bilenler değildir sanırım.

ALKİBİADES: Tabii ki değiller.

118 SOKRATES: Yanlış yapanlar bilenler değil, bilmediklerinin farkında olanlar da değil; o halde geriye bir tek bilmediklerinin farkında olmayanlar kalıyor değil mi?

ALKİBİADES: Evet sadece onlar kalıyor geriye.

SOKRATES: Çok sayıda kötülüğün nedeni ve gerçekten de ayıp diyebileceğimiz şey bu bilgisizlik değil mi?

ALKİBİADES: Haklısın.

SOKRATES: Böylesine bir bilgisizlik en önemli konularda en kötü, en ayıp şeydir, değil mi?

ALKİBİADES: Doğru söylüyorsun Sokrates.

SOKRATES: Peki doğru, güzel, iyi ve yararlı olandan daha önemli başka bir şey var mıdır?

ALKİBİADES: Yoktur Sokrates.

SOKRATES: Bu konularda çelişkiye düştüğünü kabul ediyor musun?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: O halde bu konularda çelişkiye düşerek b
sadece önemli şeyleri bilmemekle kalmıyorsun, aynı zamanda bimediğin şeyleri bildiğini sanıyorsun değil mi?

ALKİBİADES: Doğru.

SOKRATES: İçinde bulunduğun duruma bak, Alkibiades. Ne diyeceğimi bilemiyorum. Baş başa olduğumuza göre açık konuşacağım. Sözlerimizden en kötü bilgisizlik içinde olduğun ortaya çıkıyor. Zaten sen de bunu kabul ettin. Bu yüzden hiçbir şey öğrenmeksizin devlet işlerine karışmaya kalkışıyorsun. Ancak bunu yapan sadece sen değilsin, çoğu kişi aynı durumda. Belki birkaç kişi, örneğin vasin Perikles böyle c
değildir.

ALKİBİADES: Sokrates! Anlatılanlara bakılırsa Perikles bilgeliği kendi başına değil, Anaksagoras[10] ve

10 MÖ 500-428 yılları arasında yaşamış olan Klazomenailı filozof. Eserlerinden günümüze yalnızca *Doğa Üzerine* başlıklı çalışması, fragmanlar halinde kalmıştır. Plüralist, yani dış dünyadaki görünüşlerin veya gerisinde, Miletli filozofların söylediği gibi, tek bir tözün değil, çok sayıda tözün (kendisinin *spermata* adını verdiği tözlerin) bulunduğunu öne süren filozoflar arasında yer alan Anaksagoras'ın, özellikle Sokrates ve Platon gibi teleolojik bir görüş veya anlayış benimsemiş filozoflar bakımından önemi, maddi tözü harekete geçiren ./..

Pythokleides[11] gibi insanlardan öğrenmiş. Şimdi de çok yaşlı olmasına karşın halen Damon'un yanına gidiyor.

SOKRATES: Peki Alkibiades, bir bilgenin, yanına gelen insanı bilge kılamadığını gördün mü? Örneğin sana okuma yazma öğreten insan bilgiliydi, diğer insanlara da okuma yazma öğretti değil mi?

ALKİBİADES: Doğru.

d SOKRATES: Sen de ondan öğrendiklerini başka birisine öğretebilirsin değil mi?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Aynı şey kitara çalan ya da beden eğitimi öğretmenliği yapan insanlar için de geçerli midir?

ALKİBİADES: Tabii ki.

SOKRATES: Bir şey bilen insanlar yanlarındakileri de bilgili yaparlarsa buradan bu insanların gerçekten de bir şey bildikleri sonucunu çıkarırız, değil mi?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Peki şimdi şuna bakalım: Perikles kimleri bilgili yaptı? Önce oğullarına bakalım.

e ALKİBİADES: Ama Sokrates, iki oğlu da aptaldı. Ne yapabilirdi ki?

SOKRATES: Peki kardeşin Kleinas'a ne yaptı?

ALKİBİADES: Kleinas denilen deliden hiç konuşmayalım.

SOKRATES: Kleinas deli, iki oğlu da aptal. Peki, neden seninle ilgilenmiyor? Bunun nedeni ne?

../. bir güç ya da manevi bir ilke olarak *Nous*'un (aklın) varlığını öne sürmüş olmasından kaynaklanmaktadır.

11 İsmine Platon'un Protagoras diyaloğunda da rastlanan Pythokleides, Perikles'in müzik öğretmeniydi.

ALKİBİADES: Burada sanırım hata bende Sokrates! Çünkü Perikles'i dinlemiyorum.

SOKRATES: Peki Atinalılar ya da yabancılar arasında ister özgür olsun isterse köle olsun Perikles'i dinleyip daha bilgili olan kimler var? Örneğin Zenon'dan ders alan Isolokhos'un oğlu Pythodoros ve Kalliades'in oğlu Kallias var. İkisi de Zenon'a yüzer mna[12] ödeyerek bilgelik aldılar ve ünlü oldular. 119

ALKİBİADES: Ben sana bu konuda bir örnek gösteremem Sokrates.

SOKRATES: Peki bundan vazgeçelim Alkibiades. Seninle ilgili olarak konuşalım. Ne amaçlıyorsun? Şimdiki gibi kalmak niyetinde misin, yoksa kendinle biraz olsun ilgilenmek istiyor musun? b

ALKİBİADES: Evet bunu konuşmalıyız Sokrates. Söylediklerini anlıyorum, ben de aynı düşüncedeyim. Bir ikisi dışında tüm yöneticilerimizin iyi yetişmemiş oldukları anlaşılıyor.

SOKRATES: Peki buradan ne gibi bir sonuç çıkarıyorsun?

ALKİBİADES: Söyleyeyim sana: İyi bir biçimde yetişmiş olsalardı onlarla mücadele edecek olan güreşçilerin savaştan önce bilgi edinmeleri gerekirdi. Ama mademki bilgili olmadıkları halde kenti yönetmeye kalkışıyorlar o halde neden hazırlanmaya ve bilgi edinmeye gerek olsun ki? Bunun için yorulmaya gerek yok. Bense yaradılışımdan kaynaklanan özelliklerim sayesinde onları yeneceğime eminim. c

12 Eski Yunan'da kullanılan bir para birimi. Yaklaşık olarak bir *talanton*un atmışta biri değerindeydi.

SOKRATES: Neler söylüyorsun dostum? Söylediklerin ne güzelliğine ne diğer üstünlüklerine yakışıyor.

ALKİBİADES: Ne demek istiyorsun Sokrates? Ne düşünüyorsun?

SOKRATES: Senin adına, sana olan sevgim adına çok üzüldüm.

ALKİBİADES: Niye?

SOKRATES: Çünkü sadece buradaki insanlarla savaşacağını sanıyorsun.

ALKİBİADES: Başka kiminle savaşacağım?

SOKRATES: Diğerlerinden üstün bir ruhu olduğunu sanan birisi hiç böyle bir soru sorar mı?

d ALKİBİADES: O halde kiminle savaşacağım? Buradakiler dışında kiminle mücadele edeceğim?

SOKRATES: Anlatayım Alkibiades: Bir savaşa gireceksin ve elinde üç kürekli bir gemi var. Bu gemiyi kullanmak istediğinde en iyi dümenci olmak sence yeterli midir? Yoksa zaten üstün olduğunu düşünüp bir de rakiplerine mi bakarsın? Yardımcılarından o kadar üstün olmalısın ki onlar da bu durumu kabul etsinler ve bu
e sayede savaş sırasında sana yardım etsinler. Gerçekten de kendine ve kentine yakışır bir iş yapmak istiyorsan, meseleye bu şekilde yaklaşmalısın Alkibiades.

ALKİBİADES: Haklısın Sokrates. Benim de amacım bu.

SOKRATES: Peki bu durumda sadece kendi askerlerinden üstün olman yeterli midir? Düşmanlarının komutanlarına bakman, onlardan daha iyi olmak için çalışman ve sürekli olarak onları gözlemen gerekmez mi?

ALKİBİADES: Peki bahsettiğin komutanlar kim Sokrates? 120

SOKRATES: Kentimiz ne zaman savaşa girse ya Spartalılar ile ya da Perslerle mücadele ederiz, bunu bilmiyor musun?

ALKİBİADES: Haklısın Sokrates.

SOKRATES: Kentin başında bulunmak istiyorsan düşmanlarının Sparta ve Pers kralları olduğunu kabul etmen gerekmez mi?

ALKİBİADES. Gerekir.

SOKRATES: Hayır sevgili dostum! Asıl dikkat etmen devlet işlerini yönetmeye kalkışan bıldırcın yetiştiricisi Meidias ve bunun gibilerdir. Bu insanlar öylesine aşağı seviyede insanlardır ki kadınların dediği gibi, halen kölelik saçlarını taşırlar. Bundan kurtulmayı bile düşünmezler. Yunanca bile konuşamayan bu insanlar halka yaltaklanırlar. Amaçları idare etmek değildir. Evet, Alkibiades, sen bu insanlara dikkat et. Kendinle ilgilenme, ciddi bir savaş için yapılması gereken hazırlıkları boş ver. Antrenmanları aksat, devlet işleri için hazırlıklı olup olmadığını da boş ver.

ALKİBİADES: Haklısın Sokrates. Ama bana kalırsa Sparta ya da Pers komutanları da diğerlerinden farklı değiller.

SOKRATES: Peki şimdi bu düşünceni incele.

ALKİBİADES: Nasıl yapacağım?

SOKRATES: Bu insanlardan korktuğun zaman mı, korkulacağını sandığın zaman mı, yoksa durum böyle olmadığında mı kendini yetiştirmek için daha dikkatli olursun? Öncelikle bu soruya cevap ver.

ALKİBİADES: Tabii ki onlardan korkulacağını sandığım zaman.

SOKRATES: Kendinle bu şekilde ilgilenirsen sana bir zarar geleceğini düşünür müsün?

ALKİBİADES: Hayır, aksine yarar sağlarım.

SOKRATES: İşte biraz önceki düşüncenin kötü yanı.

ALKİBİADES: Haklısın.

SOKRATES: İkinci bir kötü yanı daha var. Düşüncen yanlış, sence doğru olabilir mi bir incele bakalım Alkibiades.

ALKİBİADES: Nasıl?

e SOKRATES: En iyi ruhlular asil soylardan mı çıkar? Yoksa bu doğru değil midir?

ALKİBİADES: Tabii ki asil soylulardan çıkar.

SOKRATES: İyi bir soydan gelenler iyi bir biçimde yetişmişlerse erdem bakımından da en iyi olmazlar mı?

ALKİBİADES: Elbette.

SOKRATES: O halde Sparta ve Pers krallarıyla kendimizi kıyaslayalım. Bizden aşağılar mı buna bir bakalım. Sparta kralları Herakles, Pers Kralları ise Akhaimenides soyundan gelirler, bunu biliyoruz. Herakles ve Akhaimenides soyları Zeus'un oğlu Perseus'a[13] kadar dayanır değil mi?

121 ALKİBİADES: Benim soyum Eurysakes'e,[14] Eurysakes'in soyu da Zeus'a kadar çıkar Sokrates.

13 Yunan mitolojisinde Herakles'in ataları arasında ismi anılan Perseus, Gorgonlardan Medusa'yı öldürmesiyle ün kazanmış ve Tiryns kentinin kralı olmayı başarmıştır.

14 Troya Savaşı'nın en önemli kahramanlarından Aias'ın oğlu. Sophokles'in *Aias* isimli tragedyasında ismi sıklıkla anılmaktadır.

SOKRATES: Asil Alkibiades! Benim soyum da Daidalos'a,[15] Daidalos'unki ise Zeus'un oğlu Hephaistos'a[16] kadar çıkar. Ancak onların soyu Zeus'a kadar hep kral ve kralların oğlu olarak gider. Argos ve Sparta kralları. Her zaman Pers ülkesinde hüküm sürmüş olan ve çoğu zaman Asya'ya egemen olan Pers kralları. Oysaki bizler Alkibiades, sıradan insanlarız. Atalarımız da aynı şekilde. Eğer Eurysakes'in ülkesi Salamis'i, Aigos'un ülkesi Aigina'yı Kserkses'in oğlu Artakserkes'in karşısına çıkarırsan atalarımız sayesinde kendini küçük duruma düşürürsün. Sakın ola ki hem soyumuz bakımından hem aldığımız eğitim bakımından onlardan aşağı seviyede olmayalım! Sparta kralarının ne kadar yüce insanlar olduklarını elbette ki duymuşsundur. Herakles'in soyundan gelmeyen bir kral doğmasın diye devlet işlerini ephoroslara[17] bırakmışlardır. Pers krallarıysa o kadar yücedirler ki bir kralın başka bir kraldan doğacağından emindirler. Karılarının tek bekçisi korkudur. İlk oğulları doğduğunda Pers ülkesinde kutlamalar olur. Aynı gün tüm

b

c

15 Yunan mitolojisine göre tarihteki ilk mimar olan Daidalos'un ünlü Girit Kralı Minos'un labirent şeklindeki sarayını inşa ettiğine inanılmaktaydı.

16 Yunan mitolojisinde Zeus ve Hera'nın oğlu. Çirkin ve her iki ayağı da topal olarak nitelendirilen Hephaistos ateşin ve silahların tanrısı olarak bilinmekteydi.

17 Sparta'da MÖ 5. yüzyıldan itibaren devlet işleri köyün gözeticileri anlamına gelen *ephoros*lar tarafından yürütülmüştür. *Ephoros*lar halk meclisi tarafından seçiliyordu ve bir seneliğine görev yapmaktaydılar. Görevleri arasında Halk Meclisi ve Yaşlılar Meclisi'ni yönetmek, meclis kararlarını onaylamak ya da bozmak, kralların görevlerini gerektiği şekilde yapıp yapmadıklarını denetlemek bulunmaktaydı.

Asya'da kurbanlar kesilir, eğlenceler düzenlenir.
d Ama komedya şairinin dediği gibi biz doğduğumuzda, komşularımız bile farkına varmaz. Onların yeni doğan çocuklarına sıradan bir dadı değil, saraydaki en iyi hadım bakar. Hadımların görevleri çocuğu daha küçücükken eğitip, ellerinden geldiğince güzelleştirmektir. Böylesi bir görev onlara büyük onur kazandırır. Çocuk yedi yaşına geldiğinde ata biner, binicilik
e öğretmenlerinden ders alır, avlanmaya başlar. On dört yaşına geldiğinde ise kral çocukları öğretmenlere gönderilir. Bu öğretmenler tanınan ve yaşlı Persler arasından seçilir. Dört kişidirler. Birisi en bilge, birisi
122 en doğru, birisi en ölçülü, diğeri de en cesurdur. En bilge olanları Horomagos'un oğlu Zoroastros'un[18] Mageia bilimini, yani tanrılara tapmayı ve krallığı öğretir. En doğru olanı çocuğa yaşamı boyunca doğru söylemesini öğretir. En ölçülü olanı özgür ve gerçek bir kral olmasını, isteklerine köle olmayıp, zevklerinin esareti altında kalmamayı öğretir. En cesaretli olanıysa korkunun bir kölelik olduğunu gösterir ve ço-
b cuğu korkudan uzak tutarak cesur kılar. Oysaki Perikles sana kölelerin en yaşlısı, hiçbir işe yaramayan Trakyalı Zopyros'u öğretmen olarak verdi. Ayrıca rakiplerinin öğrendikleri şeyleri sana uzun uzadıya anlatabilirim. Ama bu sıkıcı olacaktır, hem zaten şu ana dek anlattıklarım sana yeterli gelecektir. Doğuşuna, aldığın eğitim ve terbiyeye sadece seni seven insanlar önem verir, Alkibiades. Diğer Atinalılar için de aynı

18 Zerdüştlük dininin kurucusu olan Zerdüşt'ün isminin Yunanca hali.

şey geçerlidir. Perslerin giydikleri kıyafetler, uzun kuyruklu elbiseler, kokular, yanlarındaki hizmetçiler ve içinde bulundukları diğer güzelliklere bakarsan, onlardan ne kadar aşağı seviyede bulunduğunu anlarsın ve kendi yaşamından utanırsın. Spartalıların ölçülü hareketlerine, düzenlerine, nezaketlerine, soylarına, ruh yüceliklerine, ağır başlılıklarına, cesurluklarına, sebat etme güçlerine, çalışma şevklerine ve zafer ve şeref için yaptıklarına bakarsan bunların karşısında sadece bir çocuk olduğunu görürsün. Eğer zenginliğine güveniyorsan bu konuda anlatacaklarımı dinle. Böylece asıl durumunu daha iyi bir biçimde anlarsın. Spartalıların zenginliklerine bakarsan bizim durumumuzun ne olduğunu anlarsın. Messenia topraklarına bir bak. Bizim sahip olduklarımız onlarınkilerle kıyaslanamaz. Bizim topraklarımız onlarınkiler kadar geniş ve verimli değildir. Bir sürü köleleri, helotları,[19] atları ve Messenia çayırlarında otlayan sürüleri vardır. Her şeyi boş verelim ve sadece sahip oldukları gümüş ve altının Yunanistan'ın toplamından fazla olduğunu hatırlayalım. Nesillerdir kentlerine Yunanlılardan ve barbarlardan bir sürü gümüş ve altın geliyor. Bunu hiçbir şekilde harcamıyorlar. Aisopos'un[20] masalında tilkinin aslana dediği gibi Sparta'ya giden

c

d

e

123

19 Sparta'da devlete bağlı olan özel mülke geçirilemeyen kölelere verilen isim.

20 MÖ 6. yüzyılda yaşamış Yunanlı yazar. Yaşamına ilişkin çok fazla şey bilinmemekle beraber Trakya doğumlu olduğu kabul edilmektedir. Masalların yazarının da kendisi olduğu kuşkuludur. Daha sonraları yaşamış olan Phaleroslu Demetrios ve Phaedrus bu masalları bir araya toplayarak, onların günümüze ulaşmalarını sağlamışlardır.

gümüşlerin izi belli oluyor ama çıkanların belli olmuyor. Kuşkusuz ki bu insanlar altın ve gümüş bakımından Yunanistan'ın en zenginleridir. Krallarına bir bak Alkibiades! Sparta'ya giren altın ve gümüşün büyük kısmı onlara gider. Ayrıca Spartalılardan epeyce vergi
b toplarlar. Ancak Spartalılar her ne kadar diğer Yunanlılardan zengin olsalar da bu zenginlik Perslerin zenginliğinin yanında sözü edilmeye değmez bir zenginliktir. Pers krallarının yanına gidip gelen ve sözüne inanabileceğim birisi geldi ve bana şunu anlattı: Çok verimli ve geniş bir ülkeden geçmiş. Ülkenin büyüklüğü yaklaşık bir günlük yürüyüş mesafesiymiş. Yerliler bu ülkeye "Kraliçenin Kemeri" adını veriyorlarmış. Bir başka kente de "Kraliçenin Baş Örtüsü" diyorlarmış. Bunlardan daha verimli ve güzel bir ülkeden alınan vergilerle de kraliçenin süs eşyalarının masrafı karşılanıyormuş.
c Evet sevgili Alkibiades, birisi kalkıp Kserkses'in karısı yani şimdiki kralın annesinin yanına gitse ve şöyle dese: "Birisi var, oğlunla savaşmak istiyor. Annesi Deinomakhe'nin süs eşyaları elli mna kadar gelmez. Kendisinin de Erkhia'da toprağı var. Üç yüz pletron[21] değildir bile." Sanırım kraliçe bunları duyunca, Alkibiades neyine güveniyor da savaşmak istiyor diye düşünür ve sanırım şöyle der: "Böylesi bir adam savaşa girmek için çalışkanlığına ve bilgeliğine güvenmek zorundadır. Çünkü Yunanlılar sadece buna değer verirler." Kendisine Alkibiades savaşmak istiyor ama daha yirmi yaşında bile değil, ayrıca kralla savaşa girmeden önce âşığı

21 100 ayak, yani 29,6 metrelik uzunluk ölçüsü birimi.

ona bilgi edinmesini, kendisiyle ilgilenmesini ve hazırlanmasını söylüyor ama hiçbir şeyi dinlemiyor, bir d
şeye ihtiyacı olmadığını belirtiyor dese, sanırım şaşırır ve şöyle derdi: "Peki bu çocuk neye güveniyor?" e
Yanıtımızda boyuna, güzelliğine ve aklına güveniyor, desek bütün özelliklerini kendi halkının özellikleriyle kıyaslar, hepimizin deli olduğunu zanneder Alkibiades. Kral Leotykides'in kızı, Arkhidamos'un karısı ve 124
Kral Agis'in annesi Lampido da kentinin sahip olduklarına bakıp senin bu bilgisizliğinle nasıl olup da savaşmayı düşündüğünü merak eder. Düşmanlarımızın eşlerinin ne durumda olduğumuzu görüyor ve savaşmak için ne yapmamız gerektiğini bizden daha iyi biliyor olmaları ayıp değil mi Alkibiades? Hadi dostum beni dinle ve Delphoi'daki yazıya inan. Kendinin ne b
olduğunu gör. Ayrıca düşmanlarımız, üzerine konuştuğumuz kimseler değil. Onlardan üstün olabilmek için bilgiyle ve kendinle ilgilenmekten başka şansın yok. Bunlara sahip olmaksızın Yunanlılar ve barbarlar arasında ünlü olamazsın. Öyle görünüyor ki dünyada hiç kimse bir şeyi senin ünlü olmayı istediğin kadar arzu etmiyordur.

ALKİBİADES: Söylediklerin çok doğru Sokrates! Peki, hangi konuda çalışmamı istiyorsun?

SOKRATES: Anlatacağım ama önce kendimizi nasıl c
daha iyi bir hale getirebiliriz buna bakalım. Sana bir sürü şey öğrenmen gerekir diyorum, ama aynı şey benim için de geçerli. Ben öğrenmemiz gerektiğini biliyorum. Ayrıca aramızda bir fark daha var.

ALKİBİADES: Nedir o fark Sokrates?

SOKRATES: Benim öğretmenim senin öğretmeninden daha bilge.

ALKİBİADES: Kimmiş o Sokrates?

SOKRATES: Bir tanrı, Alkibiades! Bugüne dek seninle konuşmama engel olan tanrı. Bu tanrıya inandığım için yardımım olmadan ünlü olamayacağını söylüyorum.

ALKİBİADES: Sanırım şaka yapıyorsun Sokrates!

d SOKRATES: Belki de. Ancak herkesin, özellikle de ikimizin elden geldiğince çalışmaya ve gayret etmeye ihtiyacımız var. İşte bunu söyleyerek gerçeği söylemiş oluyorum.

ALKİBİADES: Evet benim çalışmaya ihtiyacım var. Bu konuda haklısın Sokrates.

SOKRATES: Benim de var Alkibiades. Bunda da haklıyım.

ALKİBİADES: Peki ne yapabiliriz?

SOKRATES: Cesaretimizi kaybetmememiz ve gevşememiz gerekli.

ALKİBİADES: Evet Sokrates. Haklısın.

e SOKRTAES: O halde yine birlikte düşünelim. Mümkün olduğunca iyi olmak istiyoruz değil mi?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Hangi erdem konusunda iyi olmak istiyoruz.

ALKİBİADES: İnsanları iyi yapan erdem konusunda.

SOKRATES: Nerede iyi yapan?

ALKİBİADES: Yaptığımız işlerde.

SOKRATES: Hangi işlerde? Örneğin binicilik konusunda mı?

ALKİBİADES: Tabii ki değil.

SOKRATES: Çünkü bunun için binicilik konusunda bilgili olana gideriz değil mi?

ALKİBİADES: Elbette.

SOKRATES: Yoksa denizcilik işlerini mi kastediyorsun?

ALKİBİADES: Hayır.

SOKRATES: Çünkü bunun için de denizcilik konusunda bilgili olanlara gideriz değil mi?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: O halde hangi işlerde? Kimin yaptığı işlerden bahsediyoruz?

ALKİBİADES: En iyi Atinalıların yaptıkları işlerden.

SOKRATES: En iyi Atinalılar kimlerdir? Bilgililer mi 125
yoksa bilgisizler mi?

ALKİBİADES: Bilgililer.

SOKRATES: O halde bir işte bilgili olan o işte iyidir.

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Bilgili olmayan da kötüdür o zaman!

ALKİBİADES: Tabii ki.

SOKRATES: Bir kunduracı ayakkabı işlerinde bilgilidir, değil mi?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Demek bu yüzden iyidir!

ALKİBİADES: Evet iyidir.

SOKRATES: Ancak kunduracı elbise dikmek söz konusu olduğunda bilgisizdir.

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Bu yüzden de kötüdür. b

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: O halde bir insan hem iyi hem de kötüdür.

ALKİBİADES: Öyle görünüyor.

SOKRATES: O zaman sen iyi insanlar aynı zamanda kötüdürler mi demek istiyorsun?

ALKİBİADES: Hayır.

SOKRATES: Peki o zaman iyi dediklerin kimler?

ALKİBİADES: İyi dediklerim kenti yönetebilenlerdir.

SOKRATES: Sanıyorum, bu insanların amaçları atları iyi bir biçimde yönetmek değildir.

ALKİBİADES: Tabii ki değil.

SOKRATES: Peki o halde insanları yönetmekten mi bahsediyoruz?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Hastaları yönetmek mi?

ALKİBİADES: Hayır.

SOKRATES: Denizlerde gezinenleri yönetmek mi?

ALKİBİADES: Değil.

SOKRATES: Peki ya ekinleri biçenleri yönetmek mi?

ALKİBİADES: Hayır.

c SOKRATES: Bir iş yapanlardan mı yapmayanlardan mı bahsediyoruz?

ALKİBİADES: Yapanlardan bahsediyoruz Sokrates.

SOKRATES: Peki ne iş yapıyorlar? Bana anlatmaya çalış.

ALKİBİADES: Bizim gibi aynı kentten olan ve birbirleriyle ilişkisi olan adamları kastediyorum.

SOKRATES: Başka insanlarla işleri olan insanları yönetmekten bahsediyorsun demek?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Örneğin Keleustonlardan mı bahsediyoruz?

ALKİBİADES: Tabii ki onlardan bahsetmiyoruz.

SOKRATES: Çünkü bu iş dümenciye ait bir iştir, değil mi?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Belki de dansçıları kullanıp şarkıları yöneten flavtacılardan bahsediyorsundur. d

ALKİBİADES: Hayır onlardan da değil.

SOKRATES: Çünkü bu da koro öğretmeninin işidir, değil mi?

ALKİBİADES: Elbette.

SOKRATES: Peki o zaman başkalarıyla işleri olanlar derken kimleri kastediyorsun?

KİBİADES: Şehrin yönetimini üstlenenleri kastediyorum Sokrates. Bu anlamda birbirleriyle işleri olanlardan söz ediyorum. Kentte bunları yönetmek gerekir.

SOKRATES: Peki bu sanatın adı nedir? Biraz önce sözünü ettiğimiz konuya geri dönelim. Geminin yüzdürülmesini sağlayanların yönettikleri sanat nedir?

ALKİBİADES: Dümencilik sanatı.

SOKRATES: Yine biraz önce bahsettiğimiz, birlikte e şarkı söyleyenleri yönetme bilgisine ne denir?

ALKİBİADES: Demin söyledin Sokrates, bu, koro öğretmeninin bilgisidir.

SOKRATES: Peki kent yönetiminde pay sahibi olanları yönetmeye yarayan bilgi nedir?

ALKİBİADES: Bence buna iyi bir biçimde öğüt verebilme sanatı denir Sokrates.

SOKRATES: Tamam ama dümencinin sanatında iyi öğüt vermemek var mıdır?

ALKİBİADES: Hayır.

SOKRATES: İyi öğüt vermek var demek.

126 ALKİBİADES: Bu, gemidekilerin iyiliği söz konusu olduğu için böyledir.

SOKRATES: Güzel söyledin. Peki, bahsettiğin iyi öğütlerin amacı nedir?

ALKİBİADES: Kentin daha iyi bir biçimde yönetilmesi.

SOKRATES: Bir kent nasıl daha iyi yönetilir? Örneğin bana vücudumuza ne varken ya da ne yokken daha iyi bakarız diye sorsan, sana sağlık varken ya da hastalık yokken iyi bakarız diye cevap veririm. Sen de aynı düşüncede misin?

b ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Gözler ne zaman iyi durumdadır desen görürken iyi, görmezken kötü durumdadır derim. Kulak için de duyarken iyidir, duymazken kötü durumdadır derim.

ALKİBİADES: Doğru söylüyorsun.

SOKRATES: Peki bir kent ne varken ya da ne yokken daha iyi yönetilir.

c ALKİBİADES: Bence dostluk varken ya da düşmanlık yokken daha iyi yönetilir.

SOKRATES: Dostluktan kastettiğin anlaşma mı anlaşmazlık mı?

ALKİBİADES: Anlaşma.

SOKRATES: Kentlerin sayılar üzerinde anlaşmalarını sağlayan sanat nedir?

ALKİBİADES: Sayı sanatı.

SOKRATES: Kişiler için de aynı şey geçerli midir?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Kendimizle anlaşmamızı sağlayan sanat da aynıdır değil mi?

ALKİBİADES: Tabii ki.

SOKRATES: Herkesin dirsek ya da parmağın uzunluğu üzerine anlaşmalarını sağlayan nedir? Ölçme sanatı değil mi? d

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: İnsanların da kentlerin de birbirleriyle anlaşmalarını o sanat sağlamıştır, değil mi?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Tanrı için de aynı şey geçerlidir değil mi?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Peki bu anlaşma nedir? Neyle ilgilidir? Hangi sanat sayesinde elde edilir? Kente anlaşma getiren sanat, insanların da kendileriyle ve birbirleriyle anlaşmalarını sağlar mı?

ALKİBİADES: Sanırım sağlar Sokrates.

SOKRATES: O halde bunun adı nedir? Sorularım seni yormasın, sadece çaba sarf edip cevap ver. e

ALKİBİADES: Bahsettiğim dostluk ve anlaşma tıpkı çocuklarını seven bir anne baba ile çocuklar arasında ya da kardeşler ve karı koca arasındaki anlaşma gibidir.

SOKRATES: Yün dokumasını bilmeyen bir adam karısıyla bu konuda anlaşabilir mi sence?

ALKİBİADES: Hayır.

SOKRATES: Çünkü böylesine bir anlaşmaya gerek yoktur, değil mi? Yün dokumak kadına ait bir iştir. 127

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Hoplitlerin[22] çalışma şekillerini bilmeyen bir kadın kocasıyla bu konuda anlaşabilir mi?

ALKİBİADES: Hayır.

SOKRATES: Bunun da erkeklere ait bir iş olduğunu söyleyeceksindir.

ALKİBİADES: Tabii ki.

SOKRATES: O halde söylediğinden kadınlara ve erkeklere ait işler olduğu sonucunu çıkarabiliriz.

ALKİBİADES: Kesinlikle böyledir.

SOKRATES: Bu konularda karı koca arasında anlaşma olmaz.

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Anlaşma yoksa dostluk da olamaz.

b ALKİBİADES: Öyle görünüyor.

SOKRATES: O halde kendi işlerini yapan kadınlar kocalarını sevmezler.

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Yine o halde kadınlar ve erkekler kendi işlerini yaptığı sürece kent iyi bir biçimde yönetilemez.

ALKİBİADES: Bence yönetilir Sokrates.

SOKRATES: Nasıl bunu söylersin? Aralarında dostluk yok ki! Biraz önce dostluk olduğu sürece kentler iyi bir biçimde yönetilirler ama dostluk olmazsa yönetilmezler demedik mi?

ALKİBİADES: Dedik ama dostluk bence kadınlar ve erkekler kendi işlerini yaptıkları zaman sağlanmış olur.

c SOKRATES: Ama biraz önce böyle düşünmüyordun. Şimdi anlaşmanın olmadığı yerde dostluk olduğu-

22 Yunan ağır silahlı askerleri.

nu söylüyorsun. Sence birilerinin bildiği ama başka birilerinin bilmediği şeyler üzerinde anlaşma olabilir mi?

ALKİBİADES: Olamaz.

SOKRATES: Peki kadınlarla erkekler kendi işlerini yaparlarsa doğru mu davranmış olurlar yoksa yanlış mı?

ALKİBİADES: Kesinlikle doğru davranmış olurlar.

SOKRATES: O halde kentte yaşayanlar doğru davrandıkları zaman aralarında dostluk olmaz.

ALKİBİADES: Buradan bu sonuç çıkar Sokrates.

SOKRATES: Tamam. Dostluk veya anlaşma nedir? d
Yani iyi bir insan olmamız için ve iyi öğütler vermemiz için gereken dostluk ve anlaşma nedir? Bunun ne olduğunu, kimler arasında bulunması gerektiğini bir türlü anlayamadım. Çünkü söylediklerine göre aynı insanlar arasında bazen olabiliyor bazen olmuyor.

ALKİBİADES: Tanrılar adına yemin ederim ki Sokrates ne dediğimin farkında değilim. Hiç de farkında olmadan utanç verici bir hale düştüm.

SOKRATES: Cesaretini kaybetme. Elli yaşındayken e
bu duruma düşseydin kendinle ilgilenmen zor olurdu ama şimdi tam da bunları öğrenecek yaştasın.

ALKİBİADES. Bunun farkına varıldığında ne yapmak gerekir Sokrates?

SOKRATES: Sorularıma cevap vermen gerekir. Bunu yapmaya devam edersen, düşüncelerim beni yanıltmıyorsa ve tanrılar izin verirse ikimiz de çok yarar sağlayacağız.

ALKİBİADES: Cevap vermekle olursa elbette yararlanırız.

SOKRATES: O halde bana kendimizle ilgilenmenin
128 ne olduğunu söyle. Çünkü çoğu zaman kendimizle ilgilenmiyoruz ama ilgilendiğimizi zannediyoruz. Bir insan ne zaman kendisiyle ilgilenmiş olur? Kendisine ait şeylerle ilgilenirse kendisiyle de ilgilenmiş olur mu?

ALKİBİADES: Bence öyle Sokrates.

SOKRATES: Bir insan ayaklarıyla ne zaman ilgilenmiş olur? Ayaklarına ait bir şeyle ilgilendiği zaman mı?

ALKİBİADES: Sorunu anlayamadım.

SOKRATES: Ele ait bir şey var mıdır? Örneğin yüzük diyebiliriz. Yüzüğü parmağının dışında kullanabileceğin bir uzvun var mı?

ALKİBİADES: Yok.

SOKRATES: Ayakkabı ayağa ait değil midir?

ALKİBİADES: Evet.

b SOKRATES: Elbiseler ve örtüler vücudumuza aittir, değil mi?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Peki ayakkabılarımızla ilgilendiğimiz zaman ayağımızla ilgilenmiş olur muyuz?

ALKİBİADES: Sorunu iyi bir biçimde anlayamadım Sokrates.

SOKRATES: Bana "şunu yapmak ilgilenmektir" diyemez misin?

ALKİBİADES: Diyebilirim.

SOKRATES: Birisi bir şeyi daha iyi bir hale sokuyorsa onunla doğru düzgün ilgileniyor demez misin?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Peki ayakkabıyı daha iyi yapan sanat nedir?

ALKİBİADES: Kunduracının sanatı.

SOKRATES: O halde kunduracının sanatı sayesinde ayakkabılarımızla ilgilenmiş oluruz.

ALKİBİADES: Evet. c

SOKRATES: Peki ya ayaklarımızla yine aynı sanatla mı ilgileniriz yoksa ayaklarımızı daha iyi yapan sanat yoluyla mı?

ALKİBİADES: Ayaklarımızı daha iyi yapan sanat yoluyla.

SOKRATES: Ayaklarımızı daha iyi yapan sanat tüm vücudumuzu daha iyi yapan sanat değil midir?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Bu sanata idman denir, değil mi?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: O halde ayaklarımızla idman sayesinde, ayaklarımıza ait olan şeylerle ise kunduracının sanatı yoluyla ilgileniyoruz.

ALKİBİADES: Kesinlikle.

SOKRATES: Ellerimizle idman sayesinde, ellerimize ait olan şeylerle yüzük işleyen kişinin sanatı aracılığıyla ilgileniyoruz.

ALKİBİADES: Evet. d

SOKRATES: İdman sayesinde vücudumuzla, dokuma ya da başka şeyler yoluyla da vücudumuza ait şeylerle ilgileniyoruz.

ALKİBİADES: Bu son derece belli bir şey Sokrates.

SOKRATES: O halde kendine ait bir şeyle ilgilendiğinde kendinle ilgilenmiş olmazsın.

ALKİBİADES: Evet Sokrates.

SOKRATES: Çünkü daha önce de örneklediğimiz şekilde aynı sanat hem kendisiyle hem de kendisine ait olan şeyle ilgilenmez.

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Peki, kendimizle ilgilenmemizi mümkün kılan sanat hangisidir?

ALKİBİADES: Bilmiyorum Sokrates.

e SOKRATES: Tamam ama en azından bunu kendimize ait olan şeyi daha iyi yapan sanatla değil de bizi daha iyi yapan sanatla yapabileceğimizi biliyoruz değil mi?

ALKİBİADES: Haklısın.

SOKRATES: Peki ayakkabının ne olduğunu bilmeseydik, hangi sanat dalının ayakkabıyı daha iyi hale getirdiğini bilebilir miydik?

ALKİBİADES: Bilemezdik.

SOKRATES: Yüzüğün ne olduğunu bilmeseydik onu daha iyi yapan sanatı da bilemezdik.

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Peki kendimizin ne olduğunu bilmezsek kendimizi daha iyi yapan sanatı bilebilir miyiz?

ALKİBİADES: Bilemeyiz.

129 SOKRATES: Kendinin ne olduğunu bilmek kolay bir şey midir? Yoksa "Ne olduğunu bil" yazısını Pytho[23] tapınağına yazan kişi sıradan birisi miydi? Yoksa bu, herkesin sahip olmadığı güç bir şey midir?

ALKİBİADES: Çoğu kez kendini bilmenin insanların elinde olan bir şey olduğunu düşünmüştüm Sokrates. Ancak zaman zaman bunun çok zor bir şey olduğunu da düşündüm.

23 Yani Delphoi'daki Apollon Tapınağı.

SOKRATES: İster kolay olsun ister zor olsun, kendimizin ne olduğunu bilirsek kendimizle ilgilenme şansımız olabilir Alkibiades. Ama bunu bilmiyorsak o zaman kendimizle ilgilenmemiz söz konusu olamaz.

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Peki kendimizin özü nedir? Bunu nasıl b
bulabiliriz? Böylece ne olduğumuz ortaya konulabilir. Ancak bu özü bulduğumuz takdirde, kendimizin ne olduğunu öğrenebiliriz.

ALKİBİADES: Haklısın.

SOKRATES: Şimdi Zeus adına dikkatle cevap ver. Şu an kiminle konuşuyorsun, benimle değil mi?

ALKİBİADES: Evet seninle konuşuyorum.

SOKRATES: Ben de seninle konuşuyorum değil mi?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: O halde konuşan Sokrates.

ALKİBİADES: Doğru.

SOKRATES: Dinleyen de Alkibiades.

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Sokrates konuştuğunda kelimeleri kullanıyor mu?

ALKİBİADES: Kesinlikle. c

SOKRATES: Peki konuşmak ve kelime kullanmak sence aynı şey mi?

ALKİBİADES: Aynı şey Sokrates.

SOKRATES: Fakat bir şeyi kullananla kullandığı şey aynı mıdır?

ALKİBİADES: Anlayamadım!

SOKRATES: Örneğin kunduracı kesmek için bıçak ya da başka aletler kullanır, değil mi?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Ama kullanılan aletler ve kesen kişi birbirinden ayrı şeylerdir, değil mi?

ALKİBİADES: Tabii ki.

SOKRATES: Yine kitaracının çalmak için kullandığı aletlerle kendisi ayrı şeylerdir, değil mi?

ALKİBİADES: Evet.

d SOKRATES: Biraz önce bir şeyi kullanan kişiyle kendisi her zaman aynı mıdır diye sormuştum.

ALKİBİADES: Sanırım farklıdır.

SOKRATES: Yine kunduracıyı örnek verelim. Sadece alet kullanarak mı keser yoksa elleriyle de mi keser?

ALKİBİADES: Ellerini de kullanır.

SOKRATES: Demek ellerini kullanır.

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Peki köseleyi keserken gözlerinden yardım alır mı?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Peki bir şeyi kullanan kişiyle kullandığı şey farklıdır demiyor muyuz?

ALKİBİADES: Evet.

e SOKRATES: O zaman kunduracı ve kitaracı gözlerini ve ellerini kullandığından dolayı gözlerinden ya da ellerinden farklıdırlar.

ALKİBİADES: Tabii ki.

SOKRATES: İnsan tüm vücudunu kullanır mı?

ALKİBİADES: Kullanır.

SOKRATES: Fakat biraz önce kullanan kullandığı şeyden farklıdır demiştik.

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: O halde insan ve vücudu farklı şeyler.

ALKİBİADES: Söylediğin gibi görünüyor.

SOKRATES: Bu durumda insan nedir?

ALKİBİADES: Bilmiyorum.

SOKRATES: Vücudunu kullanan bir canlı olduğunu biliyorsun değil mi?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: O halde vücudu yönlendiren ruh değildir de nedir? 130

ALKİBİADES: Evet ruhtur.

SOKRATES: Ruh vücuda emrederek onu kullanır, değil mi?

ALKİBİADES: Haklısın.

SOKRATES: Öte yandan herkesçe kabul edilebilecek bir şey vardır.

ALKİBİADES: Neymiş o?

SOKRATES: İnsan üç şeyden biridir.

ALKİBİADES: Hangi üç şeyden biridir?

SOKRATES: Ruh, beden ve ruhla bedenin oluşturduğu bütün.

ALKİBİADES: Kesinlikle böyledir.

SOKRATES: İnsanın bedenine emrettiğini söylemiştik değil mi?

ALKİBİADES: Evet. b

SOKRATES: Beden kendi kendine emreder mi?

ALKİBİADES: Hayır.

SOKRATES: Çünkü ona emredilir demiştik, değil mi?

ALKİBİADES: Doğru.

SOKRATES: O halde aradığımız şey beden değil.

ALKİBİADES: Evet onu aramıyoruz.

SOKRATES: Peki bedene emreden ruh mu? Ruh bütünü de insan mı?

ALKİBİADES: Belki de.

SOKRATES: Hayır. Eğer parçalardan birisi emretmiyorsa, iki parçadan oluşan bütün de emredemez.

ALKİBİADES: Haklısın.

c SOKRATES: İnsan beden değilse, bedenle ruh birlikte insanı oluşturmuyorsa, insan ya hiçbir şeydir ya da sadece ruhtur.

ALKİBİADES: Doğru.

SOKRATES: O halde insanın ruh olduğunu göstermek için başka bir şeye gerek var mı?

ALKİBİADES: Hayır, yeterince açık oldu.

SOKRATES: Evet, bu kesin olmamakla beraber, bize yetebilecek bir kanıttır. Bu konu uzun araştırmalar gerektirdiği için, şimdi üzerine konuştuğumuz konuya

d geri dönelim. Daha sonra kesin bir kanıt ararız.

ALKİBİADES: Ne demek istiyorsun?

SOKRATES: Biraz önce bahsettiğimiz şeye geri dönmek, yani kendi özümüzü aramak. Bunu arayacağımız yerde konudan saptık. Ama bu kadarı şimdilik yeter çünkü bizde ruhtan daha egemen başka bir şey yok.

ALKİBİADES: Evet.

e SOKRATES: Bu durumda birbirimizle konuştuğumuzda asıl konuşan ruhlarımız.

ALKİBİADES: Haklısın.

SOKRATES: Biraz önce bahsettiğimiz şey de buydu Alkibiades. Sokrates kelimeleri kullanarak Alkibiades ile konuştuğunda onun yüzüyle değil, ruhuyla konuşuyor.

ALKİBİADES: Ben de aynı düşüncedeyim.

SOKRATES: O halde "Ne olduğunu bil" derken kendimizi bilmemizden, yani ruhumuzu bilmemizden söz ediliyor.

ALKİBİADES: Söylediğin gibi görünüyor. 131

SOKRATES: O halde vücudunun bir parçasına ait şeyi bilen kişi kendisine ait bir şeyi biliyordur, kendisini değil.

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Hekim hekim olduğu sürece, beden eğitimi öğretmeni de beden eğitimi öğretmeni olduğu sürece kendilerinin ne olduğunu bilemezler.

ALKİBİADES: Sanırım haklısın.

SOKRATES: Çiftçiler ya da zanaatkârlar da kendilerinin ne olduğunu bilmezler. Çünkü kendilerine ait olan şeyleri bile bilmiyorlar. Meslekleri için gerekenler kendilerinden uzak şeyler ve bu insanlar da vücutlarına ait şeyleri biliyorlar. b

ALKİBİADES: Doğru.

SOKRATES: Eğer bilge olmak kendinin ne olduğunu bilmekse, bu insanlardan hiçbiri meslekleri açısından bilge değildir.

ALKİBİADES: Haklı gibi görünüyorsun.

SOKRATES: Bu yüzden bu sanatlar sıradan sanatlardır ve değerli bir insana yakışmaz.

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Vücuduyla ilgilenenler kendine ait bir şeyle ilgilenirler, kendileriyle değil.

ALKİBİADES: Evet böyle düşünmeliyiz.

SOKRATES: Para işleriyle ilgilenenler ise ne kendile-
c rine ait bir şeyle ne de kendileriyle ilgileniyorlar. Kendilerinden çok uzak şeylerle ilgileniyorlar.

ALKİBİADES: Bence de.

SOKRATES: O halde sarraf, kendine ait şeylerle ilgilenmiyor diyebiliriz.

ALKİBİADES: Haklısın.

SOKRATES: O halde Alkibiades'in vücudunu seven birisi Alkibiades'i değil, Alkibiades'e ait bir şeyi seviyor.

ALKİBİADES: Doğru.

SOKRATES: Seni seven aslında ruhunu seviyordur.

ALKİBİADES: Konuştuklarımızdan bu sonuç çıkıyor.

SOKRATES: Vücudunu seven kişi bu vücuda zarar geldiğinde senden uzaklaşır.

ALKİBİADES: Evet.

d SOKRATES: Ancak ruhunu seven birisi, ruhun daha iyi olmaya çabaladığı sürece senden ayrılmaz.

ALKİBİADES: Haklısın.

SOKRATES: Başkaları gitmesine karşın burada kalma nedenim işte bu.

ALKİBİADES: Çok iyi yapıyorsun Sokrates. Umarım beni hiç bırakmazsın.

SOKRATES: O halde mümkün olduğunca güzel kalmaya çalış.

ALKİBİADES: Elimden geleni yapacağım Sokrates.

SOKRATES: Gerçek şudur: Kleinas'ın oğlu Alkibia-
e des'in hiçbir zaman bir âşığı olmadı. Şimdi de yok. Sadece bir kişiyi, sevilmeye değer bir kişiyi, yani Sophroniskos ve Phainarete'nin oğlu Sokrates'i bunun dışında tutmalıyız.

ALKİBİADES: Haklısın.

SOKRATES: Yanına geldiğimde, bir süre sonra yanıma gelmeyi düşündüğünü söylemiştin. Benim yanıma gelip neden senden ayrılmadığımı sormayı düşünmüyor muydun?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Çünkü seni sadece ben seviyorum. Diğerleri sana ait olan şeyleri seviyorlar. Sana ait olan şeyler 132
solarken, sen çiçek açıyorsun. Atinalıların seni şımartmalarına izin vermezsen ve güzelliğini kaybetmezsen asla yanından ayrılmam. Ancak çok korktuğum bir şey var: Kendini halka kaptırıp şımarabilirsin. Çok sayıda değerli Atinalının başına geldi bu. Çünkü Erektheus'un yüce kalpli halkı görünürde güzeldir ama bir de ona çıplakken bakmak gerekir. Hadi şimdi öğütlerimi dinle.

ALKİBİADES: Nedir öğütlerin?

SOKRATES: Devlet işlerine girmeden önce neler bil- b
men gerektiği konusunda çalış. O zamana kadar sabret ki daha sonra elinde bir panzehir olsun.

ALKİBİADES: Sanırım haklısın Sokrates. Şimdi bana kendimizle nasıl ilgileneceğimizi anlat.

SOKRATES: Ne olduğumuz konusunda bir anlaşmaya vararak önemli bir adım attık. Oysaki bu konuda yanılsaydık korktuğumuz şey yaşanırdı ve farkına varmaksızın kendimizle değil, kendimizden başka bir şeyle ilgilenmiş olurduk.

ALKİBİADES: Doğru.

SOKRATES: Ayrıca hep ruhumuza özen göstermemiz gerektiğini ve onunla ilgilenmemiz gerektiğini kabul ettik. c

ALKİBİADES: Haklısın.

SOKRATES: Vücudumuzla ya da para işleriyle ilgilenmekten vazgeçelim dedik.

ALKİBİADES: Anlaştık.

SOKRATES: Özümüzü iyice kavramak için ne yapmalıyız? Bunu anladığımız zaman kendimizi de anlarız dedik. Tanrılar aşkına Alkibiades, biraz önce söz ettiğimiz, Delphoi'daki yazı nedir? Bunu iyice anlıyor muyuz?

ALKİBİADES: Neden bunu soruyorsun?

d SOKRATES: Ben bu yazıdan ve verdiği öğütten ne anladığımı söyleyeyim. Bunu anlatmak için "görmek"ten daha uygun bir kelime bulamıyorum.

ALKİBİADES: Bu da ne demek Sokrates?

SOKRATES: Şöyle düşün: Bu yazı bir göz için söylenseydi ve "Kendini gör" deseydi bundan ne anlardık? Yani göz kendini görebileceği bir şeye bakmalıdır derdik.

ALKİBİADES: Evet.

e SOKRATES: Peki neye bakarsak hem kendimizi hem de o gözü görürüz?

ALKİBİADES: Sanırım ayna ya da ona benzer bir şeye.

SOKRATES: Doğru ancak her şeyi görmemizi sağlayan gözün içinde de buna benzer bir şey yok mu?

ALKİBİADES: Var.

133 SOKRATES: Elbette biliyorsundur: Birisinin gözlerine bakan insan kendisini tıpkı bir aynada gördüğü gibi görür. Buna gözbebeği denir. Çünkü oraya bakan kendisini görür.

ALKİBİADES: Haklısın.

SOKRATES: O halde bir göze bakan bir başka göz kendisini, gözün en iyi kısmına, yani gören kısmına bakarak görebilir.

ALKİBİADES: Doğru.

SOKRATES: Vücudun başka bir yerine ya da kendisine benzemeyen bir şeye bakarsa kendisini göremez.

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: O halde göz kendisini görebilmek için b
başka bir göze ve o gözün de en iyi olan kısmına bakmalıdır.

ALKİBİADES: Doğru.

SOKRATES: Sevgili Alkibiades. Bu nedenle ruh da kendisini görmek istiyorsa, ruhta erdemin, yani bilginin bulunduğu yere ya da kendisine benzeyen başka bir şeye bakmalıdır.

ALKİBİADES: Bence de öyle Sokrates.

SOKRATES: Ruhta bilginin ve aklın bulunduğu yer- c
den daha ilahi başka bir yer olabilir mi?

ALKİBİADES: Olamaz.

SOKRATES: O halde ruhun bu parçası ilahi bir parçadır. Buraya bakıldığında ilahi şeyleri, tanrıyı ve aklı görebilen insan kendisini son derece kolay bir şekilde anlayabilir.

ALKİBİADES: Tabii ki.

SOKRATES: Nasıl ki ayna gözün aynasından daha parlak ve temizse, tanrı da ruhumuzun en iyi parçasından daha temiz ve parlaktır, değil mi?

ALKİBİADES: Haklısın Sokrates.

SOKRATES: O halde ruhun erdemini anlayabilmek için, tanrıya bakarak insana ait en güzel şeyleri bulaca-

ğız. Kendimizi en iyi olarak gördüğümüz zaman da kendimizin ne olduğunu iyi bir şekilde anlayacağız.

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Kişinin kendisinin ne olduğunu bilmesinin bilgelik olduğunu söylememiş miydik?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Ne olduğumuzu bilmiyorsak, yani bilge değilsek bize ait iyi ve kötü şeyleri ayırt edebilir miyiz?

ALKİBİADES: Nasıl yapabiliriz bunu!

d SOKRATES: Alkibiades'i bilmeyen bir insan, Alkibiades'e ait olan şeyin gerçekten de ona ait olduğunu bilemez değil mi?

ALKİBİADES: Tabii ki bilemez Sokrates.

SOKRATES: Bizler de kendimizin ne olduğunu bilmezsek bize ait olan şeylerin gerçekten bize ait olup olmadıklarını bilemeyiz, değil mi?

ALKİBİADES: Bilemeyiz.

SOKRATES: Kendimize ait olanları bilmiyorsak, bunlara ait olanları da bilemeyiz değil mi?

ALKİBİADES: Tabii ki bilemeyiz.

e SOKRATES: O halde biraz önce, kendilerinin ne olduğunu bilmeyen ama kendilerine ait şeyleri bilenler vardır, derken yanıldık. Çünkü bilgi ile ilgili olan bir insan, kendisine ait olanları ve kendisine ait olanlara ait olan şeyleri ayırt edebilir.

ALKİBİADES: Söylediğin gibi olmalı.

SOKRATES: Kendisine ait olanları bilmeyen, başkalarına ait olanları da bilemez.

ALKİBİADES: Kesinlikle.

SOKRATES: Başkalarına ait olanları bilmeyen, kente ait olanları da bilemez.

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Böylesi bir adam kent işlerini yönetemez.

ALKİBİADES: Yönetemez.

SOKRATES: Böylesi bir adam evini de yönetemez.

ALKİBİADES: Haklısın. 134

SOKRATES: Hatta ne yaptığını bilmez.

ALKİBİADES: Evet bilmez.

SOKRATES: Bilmeyen birisi yanılmaz mı?

ALKİBİADES: Yanılır.

SOKRATES: Yanıldığı zaman hem kendi işlerinde hem de devlet işlerinde kötü davranmaz mı?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Kötü davranırsa bahtsız biri olmaz mı?

ALKİBİADES: Olur.

SOKRATES: Peki ya işlerini yönettiği insanlara ne olur?

ALKİBİADES: Onlar da bahtsız kimseler olarak adlandırılırlar.

SOKRATES: O halde bilge ve iyi olmayan kimse mutlu olamaz.

ALKİBİADES: Evet. b

SOKRATES: Ayrıca kötü insanlar bahtsızdırlar.

ALKİBİADES: Haklısın.

SOKRATES: Böylesi bir şanssızlıktan zengin olarak değil, ancak bilge olarak kurtulabilirler.

ALKİBİADES: Doğru.

SOKRATES: Bir kentin mutlu olabilmesi için surlara, üç kürekli gemilere, tersanelere, nüfusa ya da büyüklüğe değil, erdeme ihtiyacı vardır, değil mi?

ALKİBİADES: Evet.

c SOKRATES: O halde kentte yaşayanlara işlerini iyi bir şekilde yapabilmeleri için erdem kazandırman gerekir.

ALKİBİADES: Mutlaka.

SOKRATES: Peki kendinde olmayan bir şeyi başkalarına verebilir misin?

ALKİBİADES: Nasıl yapabilirim böyle bir şeyi!

SOKRATES: O zaman öncelikle erdemi kazanmalısın. Sadece sen değil, senin gibi kendisinden ve kendine ait olanlardan ziyade kentle ve kente ait olanlarla ilgilenmek isteyen herkesin aynı yolu tercih etmesi gerekir.

ALKİBİADES: Haklısın.

SOKRATES: Kendin ve kent için insanlara istedikleri gibi davranmalarını öğretmek yerine, adalet ve bilgelik aşılamalısın.

ALKİBİADES: Evet.

d SOKRATES: Hem sen hem de kent, adalet ve bilgelikle davranırsa, bu durum tanrıların beğenisini kazanır.

ALKİBİADES: Doğru.

SOKRATES: Biraz önce bahsettiğim gibi işlerini, ilahi gözlere ve aydınlanmış şeylere çevrilmiş gibi hissedeceksin.

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: İşte o zaman bu ışığa bakarak, kendine ait olan şeylerin ve kendine ait olanlara ait şeylerin ne olduğunu göreceksin.

ALKİBİADES: Doğru.

SOKRATES: Böylece iyi ve doğru olana uygun davranmış olmayacak mısın?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: O halde kesinlikle mutlu olacaksın. e

ALKİBİADES: Buna inanıyorum Sokrates.

SOKRATES: Ancak yanlış davrandığın takdirde, yani gözlerini dine uygun olmayan karanlık şeylere çevirdiğinde yapılacak tüm işler de dine aykırı ve karanlık olur. Bu durumda kendinin ne olduğunu bilemeyeceksin.

ALKİBİADES: Doğru.

SOKRATES: Sevgili Alkibiades! Sence istediğini yapma şansı olan ama yapacağı şeyi bilmeyen bir insan ya da kent neler yaşar? Örneğin istediğini yapma 135
şansı olan, fakat hekim olmayan ve kimse tarafından engellenemeyecek kadar zorba bir hasta sağlığını yitirmez mi?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Örneğin bir gemide, dümenciliğin ne olduğunu bilmeyen ve aynı zamanda erdemden yoksun bir adam istediğini yapmaya kalkışırsa kendisine, gemiye ya da arkadaşlarına ne zarar geleceğini bilirsin.

ALKİBİADES: Hepsi ölür Sokrates.

SOKRATES: Sevgili Alkibiades! Bir kentte ya da yö- b
netimin olduğu herhangi bir yerde erdem yoksa kötü davranış önüne geçilemeyecek bir şey olur.

ALKİBİADES: Elbette.

SOKRATES: O halde eşsiz Alkibiades, mutlu olmak için yönetimi değil, erdemi ele geçirmek gerekir.

ALKİBİADES: Haklısın.

SOKRATES: Erdem yoksa, sadece çocukların değil, yetişkinlerin de emretmekten ziyade kendilerine emredene boyun eğmeleri doğru olacaktır.

ALKİBİADES: Haklısın.

SOKRATES: Daha iyi olan daha güzel değil midir?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Daha güzel olan da daha uygun olandır.

c ALKİBİADES: Kesinlikle.

SOKRATES: O halde kötü adamın köle olması uygundur. Çünkü bu durum onun için daha iyidir.

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Demek kölelik kötülere yakışan bir şeydir.

ALKİBİADES: Kesinlikle.

SOKRATES: Erdem de özgür bir insana yakışır.

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: O halde sevgili dostum kölelikten uzak durmak gerekir.

ALKİBİADES: Kesinlikle.

SOKRATES: Kendi durumunun farkında mısın? Özgür bir insan gibi misin? Yoksa değil misin?

ALKİBİADES: Durumumun tam anlamıyla farkında olduğumu sanıyorum.

SOKRATES: Peki senin gibi güzel bir insanın, içinde bulunduğu ve şimdi benim adlandırmak istemediğim bu durumdan kurtulmak için ne yapması gerekir?

d ALKİBİADES: Bunu biliyorum.

SOKRATES: Nasıl yapılır?

ALKİBİADES: Sen istersen olur Sokrates.

SOKRATES: Yine doğru söylemedin, Alkibiades.

ALKİBİADES: Nasıl söyleyeyim?

SOKRATES: Tanrı isterse.

ALKİBİADES: Peki böyle söyleyeceğim. Ancak ekle-

mek istediğim bir şey daha var. Bundan sonra yer değiştireceğiz Sokrates. Ben sen, sen de ben olacaksın. Çünkü bugünden itibaren benim senin peşinden geldiğimi göreceksin.

SOKRATES: O halde benim sevgim de leyleğin sevgisine benzeyecek. O sende kanatlı küçük bir sevgi yarattı ve bundan böyle onu bu sevgi besleyecek. e

ALKİBİADES: Evet Sokrates. Bundan sonra adaletin ne olduğunu araştırmaya başlayacağım.

SOKRATES: İzlediğin yolda devam etmeni diliyorum. Ancak yine de korkuyorum. Senden değil, bu kentin gücünden çekiniyorum. Seni de beni de yenmelerinden korkuyorum.

ALKİBİADES II

SOKRATES: Alkibiades sanırım dua etmek ve tanrı- 138
dan bazı isteklerde bulunmak için tapınağa gidiyorsun, değil mi?

ALKİBİADES: Haklısın Sokrates.

SOKRATES: Oldukça dalgınsın, gözlerin hep yere doğru bakıyor, aklından neler geçiyor?

ALKİBİADES: Ne düşünebilirim ki?

SOKRATES: Anlaşılan çok derin şeyler düşünüyorsun. Zeus aşkına söyle bana: Tanrılardan kendimiz ve ülkemiz için bazı şeyler istiyoruz. Bunların kimileri ger- b
çekleşiyor kimileriyse gerçekleşmiyor. Yani, kimi insanlar isteklerine kavuşuyorlar ama kimileri de kavuşamıyorlar, değil mi?

ALKİBİADES: Aynen söylediğin gibi.

SOKRATES: Gökyüzünün kapıları açık olduğu zaman tanrılar insanların dualarını kabul ederler. Böylesine bir zamanda iyi şeyler istediğimizi sanarak aslında hiç de farkında olmadan başımıza büyük dertler açabilecek olan isteklerde bulunuyor olabiliriz. Bu nedenle istediğimiz şeyleri çok iyi bir biçimde düşünmemiz gerekir, değil mi? Örneğin Oidipus'tan bahsedelim. Oidi- c
pus'un tanrılardan, oğullarına bırakacağı şeyleri kılıçlarla bölüşmelerini istediği anlatılır. Anlaşılan tanrılardan halihazırdaki kötülüklerden uzak durmayı isteyeceği yerde kalkıp yeni dertler açılması için dua etmiş.

Zavallı adamcağızın bütün istekleri gerçekleşti. Üzerine bir de burada saymama gerek olmayan başka şeyler de eklendi.

ALKİBİADES: Haklısın Sokrates. Fakat üzerine konuştuğumuz kişi deliydi. Akıllı bir insan böylesine isteklerde bulunur mu hiç?

SOKRATES: Sence deli ve akıllı olmak birbirinin karşıtı şeyler mi?

ALKİBİADES: Elbette karşıtı.

d SOKRATES: Peki kimi insanların düşünceli kimilerinin ise düşüncesiz olduklarını kabul ediyor musun?

ALKİBİADES: Tabii kabul ediyorum.

SOKRATES: Peki bunların kimler olduklarına bakalım. Sanırım insanlar arasında akıllılar, akılsızlar ve deliler olduğunu kabul edeceksindir.

ALKİBİADES: Elbette.

SOKRATES: Sağlıklı insanlar da vardır değil mi?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Hasta insanlar da vardır değil mi?

139 ALKİBİADES: Tabii, vardır.

SOKRATES: Bu iki gruptakiler aynı mıdırlar?

ALKİBİADES: Değildirler.

SOKRATES: Bu iki gruptan birisine dahil olmayan kimse yoktur değil mi?

ALKİBİADES: Tabii başka ne olabilir ki?

SOKRATES: Yani bir insan ya sağlıklıdır ya da hastadır.

ALKİBİADES: Bence öyle.

SOKRATES: Peki, akıllılık ve akılsızlık konusuna geçelim. Burada da aynı şeyi mi düşünüyorsun?

ALKİBİADES: Söylediğini tam olarak anlayamadım.

SOKRATES: Sence bir insan ya akıllıdır ya da akılsız mıdır? Sence ikisinin arasında bir grupta olanlar var b mıdır?

ALKİBİADES: Ben böyle birilerini bilmiyorum.

SOKRATES: O halde insanlar ya akıllıdır ya da aptaldır.

ALKİBİADES: Bence böyle.

SOKRATES: Biraz önce delilik ile akıllılığın karşıt şeyler olduğunu söylemiştin, hatırlıyor musun?

ALKİBİADES: Hatırlıyorum.

SOKRATES: Ayrıca insanların ya akıllı ya da akılsız olduklarını, ortada bir üçüncü seçeneğin olmadığını da söylemiştin değil mi?

ALKİBİADES: Evet böyle demiştim.

SOKRATES: Haklısın tabii. Çünkü bir şeyin iki karşıtı olabilir mi?

ALKİBİADES: Asla olamaz.

SOKRATES: Akılsızlık ve delilik de sanırım aynı şey c değildir.

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: O halde tüm akılsızlar delidir dersek yanlış olmaz. Örneğin yaşıtların arasında çok sayıda akılsız olduğunu ve senden daha yaşlılar arasında da böylelerinin bulunduğunu biliyorum. Peki, kentimizde yaşayanların çoğunun akılsız, azınlığın akıllı olduğunu kabul ediyor musun? Yoksa Zeus aşkına bu konuda farklı mı düşünüyorsun?

ALKİBİADES: Sövlediğin gibi olduğunu düşünüyorum.

SOKRATES: Peki bu kadar deliyle aynı kentte yaşamak güzel bir şey midir? Delilerle yaşayanlar dövülebi-
d lir, taşlanabilir ya da başka sıkıntılara uğrayabilirler. Bizim de aynı şekilde cezamızı çekmemiz gerekmez miydi? Bir düşün bakalım, belki de bunları yaşamadık.

ALKİBİADES: Peki nasıl olacak Sokrates? Bu konu biraz önce söylediğin gibi değil galiba.

SOKRATES: Bence de. Sanırım bu konuya farklı bir açıdan yaklaşmalıyız.

ALKİBİADES: Nasıl?

SOKRATES: Şimdi anlatacağım. Hasta insanların var olduklarını kabul ediyor muyuz yoksa etmiyor muyuz?

e ALKİBİADES: Tabii ki kabul ediyoruz.

SOKRATES: Peki sence hasta birisinin ayakları veya gözleri mi ağrır yoksa ateşi mi vardır? Yoksa bu belirtilerden hiçbiri olmaz da onun başka bir hastalığı mı olabilir? Bence çeşitli hastalıklar vardır. Hastalıklar burada sıraladıklarımızla sınırlı değildir.

ALKİBİADES: Aynı düşüncedeyim.

SOKRATES: Sence göz hastalığı bir hastalık türü müdür?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Peki her hastalık bir göz hastalığı mıdır?

ALKİBİADES: Bence değildir. Aslında bu konuda ne söyleyeceğimi bilemiyorum.

140 SOKRATES: Sözlerimi dikkatle dinlersen belki de beraber bir şey bulabiliriz.

ALKİBİADES: Mümkün olduğunca dikkat ediyorum Sokrates.

SOKRATES: Biraz önce her göz hastalığının bir hastalık olduğunu ancak her hastalığın bir göz hastalığı olmadığını kabul ettik.

ALKİBİADES: Doğru, bunu kabul ettik.

SOKRATES: Bu konuda aynı fikirde olmakta haklıyız sanırım. Çünkü her ateşi olan kişi hastadır. Ama her hastanın mutlaka ateşi vardır ya da ayaklarında ve gözlerinde ağrı vardır diye bir şey söz konusu değildir. b
Ancak bunların hepsi birer hastalıktır. Hekimlerin sözlerine göre her hastalığın etkisi bir diğerinden farklıdır, hiçbiri bir diğerine benzemez. Her hastalık kendi gücüne göre insanda bir iz bırakır. Ama hepsi de birer hastalıktır. Buna benzer bir örnekle çok sayıda zanaatkâr vardır diyoruz değil mi?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Kunduracılar, marangozlar, heykeltıraşlar ve burada sıralamama gerek olmayan diğer zanaatkârlar, bir sanatın bölümlerini kendi aralarında paylaşmışlardır değil mi? Hepsi birden bir sanat yaparlar ama c
her biri kunduracı, heykeltıraş ya da dülger değildir.

ALKİBİADES: Haklısın.

SOKRATES: Tıpkı burada olduğu gibi insanlar da akılsızlığı kendi aralarında paylaşmışlardır. Payı daha fazla olanlara deli, biraz daha az olanlara şapşal ya da ahmak diyebiliriz. Kötü bir şey söylemek istemediği- d
mizde bu insanlara saf, tecrübesiz, içine kapanık gibi sıfatlar takabiliriz. Ancak tüm bu sıfatlar akılsızlık için kullanılır. Nasıl ki biraz önce hastalıkları birbirinden ayırdıysak aynı şekilde bu insanları da birbirinden ayırmamız gerekir, değil mi?

ALKİBİADES: Seninle aynı düşüncedeyim.

SOKRATES: Şimdi bu konuyu bir yana bırakalım ve asıl konumuza geri dönelim. Başlangıçta kimi insanlara akıllı, kimilerine ise akılsız denildiğini söylemiştik. Bu sıfatların kullanıldığını belirtmiştik, değil mi?

ALKİBİADES: Evet, bunları söylemiştik.

e SOKRATES: Sence ne yapılması ya da ne söylenmesi gerektiğini bilenler akıllılar mıdır?

ALKİBİADES: Elbette.

SOKRATES: Peki akılsızlar kimlerdir? Bu söylediklerimin hiçbirini bilmeyenlere akılsızlar mı denir?

ALKİBİADES: Tabii ki.

SOKRATES: Peki o halde konuştuklarımızın hiçbirini bilmeyenler, yapmamaları ya da söylememeleri gereken şeyleri farkında olmadan yapmıyorlar mı?

ALKİBİADES: Söylediğin gibi.

SOKRATES: Evet Alkibiades! Ben de Oidipus'un
141 bunlardan birisi olduğunu söylüyorum. Bugünkü insanlar arasında Oidipus gibi, tanrıdan içinde bir kötülük olmadan iyi şeyler dileyen ama diledikleri şeyin kötülük olduğunun farkında olmayan çok sayıda insan görebilirsin. Oidipus iyilik istemiyordu, iyilik dilediğini de zannetmiyordu. Bunun tersini yapanlar da vardır. Şimdi tapınağına gitmekte olduğun tanrı yolda seni görse ve sen ondan hiçbir şey istemeden önce sana Atina kentinin egemenliğini verse, sen de bu ba-
b na yetmez desen, daha sonra ilk önce diğer Yunan kentlerinin, ardından da bununla da yetinmediğini görüp tüm Avrupa'yı ve tüm dünyayı senin egemenliğin altına verse eminim ki tüm iyilikleri elde etmiş

bir insan olarak sevinçten uçarcasına tanrının yanından ayrılırsın.

ALKİBİADES: Sanırım böyle bir şeyle karşılaşan herkes aynı şeyi yapar.

SOKRATES: Ama aynı dileğinin karşılığında canın istense herhalde bunu kabul etmezsin. c

ALKİBİADES: Tabii ki. Yaşamadıktan sonra ne işe yarar ki bu?

SOKRATES: Peki bu egemenliğin bir kötülüğe ya da zarara uğrayacak olsan yine de gerçekleşmesini ister miydin?

ALKİBİADES: Hayır istemezdim.

SOKRATES: Gördüğün gibi, insan bir dileği karşılığında bu işten zarar görecek veya hayatını kaybedecek olsa, onun bu dileğin gerçekleşmesini istemesi pek de sağlıklı bir şey değildir. Çok sayıda insan egemenliği d ele geçirmek amacıyla hırsla dolmuştur ve böylelerinin çoğu bu isteklerine ulaşmak isterken düşmanları tarafından öldürülmüştür. Kısa bir süre önce ya da ondan öncesinde yaşanan olayları elbet ki duymuşsundur. e Örneğin Makedonya kralı Arkhelaos çok sevdiği bir genç adam tarafından öldürüldü. Bu genç adam iktidarı ele geçirmeyi Arkhelaos'un kendisine olan sevgisine tercih etti. Bu amaçla da aşkını öldürdü. Fakat yönetimi sadece üç dört gün elinde tutabildi ve peşindeki düşmanları tarafından bir pusu kurularak öldürüldü. Bi- 142
zim kentimizde de komutan olmak isteyen insanlar olduğunu ve bu insanların amaçlarına ulaştıklarını biliyorsun. Bunları başkalarından duymadık, kendi yaşadığımız şeyler. Bu insanlardan kimileri bugün sürgün-

deler, kimileriyse öldürüldü. Diğerlerine göre işleri daha yolunda gittiği sanılanlar ise ordudaki görevleri sırasında çok sayıda tehlike atlattıkları yetmezmiş gibi,
b bir de ülkelerine döndükten sonra kendilerine kötülük yapmak ya da belirli bir çıkar sağlamak isteyen insanlar tarafından açılan davalarda düşmanlarından olduğundan çok daha şiddetli saldırılara uğradılar. Bu nedenle de aralarından bazıları komutan olmaktansa keşke hiç komutanlık yapmasaydık dediler. Yaşadıkları tehlikeler ve katlandıkları zahmetlerin bir karşılığı olsaydı, belki yaptıklarının bir anlamı olabilirdi. Ama böyle bir karşılık elde edemediler. Bu durum aynen çocuk yetiştirmeye benzer. Kimileri tanrılardan kendilerine çocuk vermesini isterler ama çocukları olduğu
c zaman da başlarına bir sürü felaket ve acı gelir. Bazı insanların çocukları asla düzelmezler, bu yüzden bir sürü acı ve felakete katlanırlar. Bazı insanların çocuklarıysa çok iyidirler ama onlar da çocuklarını bir kazada kaybederler. Bu insanlar da diğerleri kadar şanssızdırlar ve sonuçta "keşke hiç çocuğumuz olmasaydı" derler. Gözümüzün önünde buna benzer çok sayı-
d da örnek var. Ancak buna karşın kendilerine sunulanları istemeyen, dualarının kabul olunacağından emin oldukları halde dua etmekten kaçınan çok az sayıda insan vardır. Çoğu insan kendisine iktidar, komutanlık ya da yarardan çok zarar getiren bir şey verildiğinde, bunu kabul eder. Bunlara ulaşmayanlar ise ulaşmak için dualar ederler. Fakat bir süre sonra hayıflanmaya başlar ve bu kez de daha önceden istedikleri şe-
e yin tersinin gerçekleşmesi için dualar ederler. [e] İşte bu

yüzden insanların kötülüklerin tanrılardan geldiğini iddia edip tanrıları suçlamalarını uygun bulmuyorum. İnsanlar kendi günahkârlıkları ya da daha farklı bir ifadeyle akılsızlıkları yüzünden yaşamaları gerekenden çok daha fazla acı çekerler. Şair arkadaşlarının bazılarının düşüncesizce davrandıklarını ve aslında tanrılardan iyi şeyler dilediklerini zannederek kötü şeyler istediklerinin farkındaydı. Bunlar için bir de dua düşünmüştü. İşte bu şair akıllı bir insandır. Şöyle diyordu: 143
"Hükümdar Zeus, istesek de istemesek de bize iyi şeyler ver." Böylece istense bile kötü şeylerin uzaklaştırılmalarını sağlıyordu. Bana kalırsa şair doğru ve güzel bir şey söylüyor. Buna karşın söyleyeceğin bir şey varsa benden esirgeme.

ALKİBİADES: Sevgili Sokrates! Doğru söze bir şey söylenmez. İnsanların yaşadıkları felaketlerin nedeninin cehalet olduğunu anlıyorum. Anlaşılan farkında ol- b
madan bizlere kötülük yaptıran ve daha kötüsü tanrılardan kötülük istememize yol açan şey de budur. Ama bunu insanlara nasıl anlatırsın! Çünkü herkes kendisi için kötü değil, iyi şeyleri isteyecek kadar akıllı olduğuna inanır. Burası da doğal çünkü yoksa dua etmek demek kötülük istemek demek olurdu.

SOKRATES: Ancak sevgili dostum bazı durumlarda bilmemenin kimi insanlar için kötü bir şey olduğunu söyleyebileceğimiz gibi, bazı durumlarda kimi insanlar için iyi bir şey olduğunu da söylememiz gerekir. Yoksa c
bizden daha akıllı bir adam ortaya çıkıp bütün suçun bilgisizlikte olduğunu söyleyerek doğru söylemiyorsunuz diyebilir.

ALKİBİADES: Ne söyledin? Bir insan için bilinmemesi bilinmesinden daha iyi olan bir şey bulabilir miyiz?

SOKRATES: Bence evet, sen bulunamaz mı diyorsun?

ALKİBİADES: Zeus adına yemin ederim ki sanmıyorum.

SOKRATES: Orestes[1] ve Alkmeon[2] ile ilgili olarak anlatılan şeyleri ya da buna benzer şeyleri yapan insanların yaptıkları şeylerin aynısını annene yapmak isteyeceğini zannetmem.

d ALKİBİADES: Zeus aşkına Sokrates! Daha güzel şeylerden söz edelim.

SOKRATES: Peki Alkibiades! Mademki bu işleri konuşmak dahi istemiyorsun, bunu böyle şeyleri yapmaya eğilimli olmayanlara değil de yapmaya eğilimli olanlara söylemelisin. Orestes'in aklı yerinde olsaydı, yapılacak en iyi şeyin ne olduğunu bilseydi, sence bunu yapar mıydı! Bu cinayeti işler miydi?

e ALKİBİADES: Elbette işlemezdi.

SOKRATES: Hiç kimse bunu yapmazdı sanırım.

ALKİBİADES: Tabii ki!

SOKRATES: O halde iyi bir insanın bir şeyleri bilmemesi ya da iyi bir şeyi bilmemesi kötü bir şeydir.

ALKİBİADES: Bence de.

1 Myken Kralı Agamemnon'un oğlu. Agamemnon'un, karısının da yardımıyla öldürülmesinden sonra kız kardeşi Elektra'yı kurtarıp annesini öldürmesi, Sophokles'in *Elektra* adlı tragedyasına konu olmuştur.

2 Amphiaros ile Eriphyle'nin oğlu, o da Orestes gibi annesini öldürmüştür.

SOKRATES: Bu, hem kendisi hem de başkaları için geçerli değil mi?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Şimdi de şuna bakalım: İyi bir şey yaptığını sanarak vasin ve dostun Perikles'i öldürmek istesen ama başka birisini değil, sadece Perikles'i. Bunu gerçekten istediğin için değil, sadece bir varsayım olarak söylüyorum. Kafandaki bu planla eline bir hançer 144
alsan ve yaşadığı evin kapısına gidip içeride olup olmadığını sorsan. Oradakiler sana evde olduğu cevabını verdiler, diyelim. Şimdi bu düşüncenin iyiyi bilmeyen ve gerçekte kötü olan bir şeyi iyi sanan bir adamın aklına gelmemesi için bir neden var mı?

ALKİBİADES: Tabii ki olabilir.

SOKRATES: Varsayalım ki Perikles'in evine girdin ve onunla karşılaştın. Ama kim olduğundan emin ola- b
madın. Yine de onu öldürür müsün?

ALKİBİADES: Zeus adına yemin ederim ki öldürmem.

SOKRATES: Çünkü amacın Perikles'i öldürmektir, ilk karşılaştığın adamı öldürmek değildir, değil mi?

ALKİBİADES: Doğru.

SOKRATES: Bu planı defalarca yapsan ve her defasında karşılaştığın adamın Perikles olduğundan emin olmasan, hiç birinde öldürmezsin değil mi?

ALKİBİADES: Tabii ki öldürmem.

SOKRATES: O halde bu düşünceden yola çıkarak Orestes karşısındakinin annesi olduğunu bilmeseydi, öldürmek için hamle yapmazdı değil mi? c

ALKİBİADES: Sanmıyorum böyle bir şey yapacağını.

SOKRATES: Çünkü amacı karşılaştığı ilk kadını ya da başka birisinin annesini öldürmek değildi. Sadece kendi annesini öldürmek istiyordu.

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: O halde Orestes durumunda olan insanların ya da buna benzer bir sıkıntısı olanların bilmemeleri ya da tanımamaları daha iyi bir şey diyebiliriz.

ALKİBİADES: Haklı gibi görünüyorsun.

SOKRATES: Senin de anladığın gibi bazı şeyleri bilmemek kimi durumlarda biraz önce söylediğin gibi pek de kötü bir şey değil.

ALKİBİADES: Doğru.

d SOKRATES: Konumuza devam ettiğimizde bundan sonra bahsedeceğim şey sana ilginç gelebilir.

ALKİBİADES: Neymiş bu şey?

SOKRATES: Özetlersem, şöyle diyebilirim: Bir insan iyinin ne olduğunu bilmezse, diğer tüm bilgileri kendine ait saymanın, ait sayanın da biraz yarar sağlasa bile aslında zarar göreceği gerçeğinden bahsediyorum. Şimdi söyleyeceklerimi dikkatli dinle. Bir şey yapacağımızda ya da söyleyeceğimizde bir şeyi ya biliyoruzdur ya
e da bildiğimizi zannediyoruzdur, sence de böyle mi?

ALKİBİADES: Seninle aynı görüşteyim.

SOKRATES: Kimi hatipler savaş ya da barış konularında, surların inşasında ya da liman kurulması konusunda gerçekten de insanlara akıl verecek seviyede olduklarından ya da öyle olduklarını zannettiklerinden
145 dolayı fikirlerini paylaşıyorlar. Özetle söylemek gerekirse devletin gerek iç işleri gerekse dış işleri hatiplerin önerilerine göre şekilleniyor.

ALKİBİADES: Haklısın.

SOKRATES: O halde bundan sonra söyleyeceklerimi dikkatli dinle.

ALKİBİADES: Mümkün olduğunca dikkat edeceğim.

SOKRATES: İnsanlar akıllılar ve akılsızlar olarak ikiye ayrılırlar diyorsun değil mi?

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Çoğunun akılsız, azının akıllı olduğunu düşünüyorsun.

ALKİBİADES: Evet, böyle düşünüyorum.

SOKRATES: İnsanlar arasında böylesi bir ayrıma giderken kullandığın bir ölçüt vardır, elbette.

ALKİBİADES: Tabii.

SOKRATES: Peki şimdi bir adam düşünelim. Bu b
adam nasıl davranılacağını anlatmak konusunda bilgili olsun ama verdiği öğütlerin iyi olup olmadığını ya da ne zaman iyi olup olamayacağını bilemesin. Bu adama akıllı der misin?

ALKİBİADES: Elbette akıllı diyemem.

SOKRATES: Bir insan savaş işlerinden anlasa bile ne zaman savaşmanın iyi olduğunu bilemiyorsa, buna da akıllı demezsin.

ALKİBİADES: Evet o da akıllı değildir.

SOKRATES: Bir insan başka birisini öldürmekten, mallarını almaktan, sürgüne göndermekten anlar da bu işin ne zaman yapılmasının daha iyi olacağını bilmiyorsa, ona akıllı denir mi?

ALKİBİADES: Asla denemez.

SOKRATES: O halde bu işlerden anlıyor dediğimiz c
zaman aslında neyin nasıl ve ne zaman yapılacağını biliyor demek istiyoruz.

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Öyleyse, neyin iyi olduğunu bilen insanlara akıllı diyebiliriz ve bu insanların hem kendileri hem de devletleri için yararlı öneriler getirdiklerini kabul edebiliriz. Bunları yapamayanlar içinse tersini düşüneceğiz. Söylediklerimi kabul ediyorsun herhalde.

ALKİBİADES: Tabii kabul ediyorum.

SOKRATES: Ata binmesini, ok atmasını, boks yapmasını, güreş yapmasını, kısacası çalışılarak öğrenilen
d şeyleri bilen bir insana ne isim verirsin? Bu insanlar o sanatın kurallarına göre neyin iyi neyin kötü olduğunu bilirler. Örneğin ata binmesini bilene binici deriz değil mi?

ALKİBİADES: Doğru.

SOKRATES: Boks yapmasını bilene boksör, kitara çalana kitaracı ya da diğer sanatlar konusunda uzmanlaşmış olanlara yaptıkları sanata göre gerekli isimleri veririz değil mi? Yoksa başka isimler mi veriyoruz?

ALKİBİADES: Hayır başka bir isim vermeyiz.

SOKRATES: Peki bu sanatların birinden anlayan kişi akıllı mıdır yoksa akıllı sıfatını hak edebilmesi için, onun başka şeyler de mi bilmesi gerekir?

e ALKİBİADES: Zeus adına yemin ederim ki başka şeyler de bilmesi gerekir.

SOKRATES: İyi ok atanların, iyi kitara çalanların, iyi spor yapanların ya da başka sanat sahiplerinin, daha önceden isimleri geçen savaş ve öldürme konusunda uzman olanların, siyasetten anlıyormuş gibi görünen
146 hatiplerin kurdukları bir devlette bütün bu işlerin ne zaman yapıldığı takdirde iyi, ne zaman yapılırsa kötü

olacağını bilen bir insan bulunamazsa bu devlet nasıl olurdu?

ALKİBİADES: Herhalde iyi bir devlet olmazdı Sokrates.

SOKRATES: Bu sanat sahiplerinin birbirleriyle şan ve şeref konusunda nasıl yarıştıklarını, devlet işlerini yoluna sokanların asıl kendileri olduğunu iddia etmelerine baktığında düşüncelerin daha da netleşecektir. Böylesine uzmanların bildiği şey, kendi sanat veya becerilerinin "iyi" sidir. İşlerini iyi bir biçimde anlamadıklarında veya yanlış b
şeyler yaptıklarında, devlet için de kendileri için de iyi olanı bulamazlar. Böylesine bir devlette de karmaşa ve adaletsizliğin yaşanacağını söylesek yanılmayız herhalde.

ALKİBİADES: Zeus adına yemin ederim ki doğru söylemiş oluruz.

SOKRATES: Daha önceden bir işi korkmadan yapabilmek için ya o konuyu bilmemiz gerektiğini ya da bildiğimizi zannetmemiz gerektiğini söylemiştik değil mi?

ALKİBİADES: Bunu söylemiştik.

SOKRATES: Bir insan gerçekten bildiği ya da bildiğini zannettiği şeyleri yapsa ve bu konuda başarılı olsa hem kendisine hem de vatandaşlarına yardımcı olmuş c
olur değil mi?

ALKİBİADES: Tabii.

SOKRATES: Başarılı olamazsa hem kendisine hem de vatandaşlarına yardımcı olamamıştır.

ALKİBİADES: Evet.

SOKRATES: Şimdi bana şunun cevabını ver: Daha önceden olduğu gibi mi düşünüyorsun, yoksa fikrin değişti mi?

ALKİBİADES: Hayır, eskisi gibi düşünüyorum.

SOKRATES: İnsanların çoğunun akılsız, azının akıllı olduğunu söylemiyor muydun?

ALKİBİADES: Evet böyle diyordum.

SOKRATES: Bunu söyleyerek insanların çoğunun iyiyi bulamadıklarını tekrarlamıyor muyuz? Bunun nedeni de iyice anlamadıkları yanlış bir düşüncenin yolunda gitmeleridir.

d ALKİBİADES: Evet, böylece insanların büyük kısmının iyiyi bulamadıklarını tekrarlamış oluyoruz.

SOKRATES: O halde, çoğu kişi için bir şey bilmemek ya da bildiğini sanmak yararlı oluyor. Yoksa gerçekten bildikleri ya da bildiklerini sandıkları şeyi kullanmaya daha istekli olacakları için, bunun kendilerine yararı değil, zararı olacaktır.

ALKİBİADES: Çok haklısın.

e SOKRATES: Bir insanın iyiyi öğreten bilgiden önce diğer şeyleri öğrenmesi halinde, bu durumun kendisine yarardan çok zarar getireceğini söylerken gerçekten de doğruyu söylediğimi görüyorum.

ALKİBİADES: Önceden olmasa bile şimdi doğruyu söylediğini görüyorum Sokrates.

SOKRATES: Doğru davranmak isteyen bir kişi ya da devlet, iyiyi öğreten bilgiye koşmalıdır. Onun durumu tıpkı hekimin yanına giden bir hasta ya da dümenciye
147 güvenen bir gemi yolcusu gibi olmalıdır. Çünkü böylesine bir bilgi olmadığı sürece şans insanı zenginlik, sağlık ya da buna benzer şeylere uygun bir rüzgârla götürse bile, bu durumlardan doğan yanlışların da çok büyük olacaklarını düşünüyorum. Çok şey bilmek ya da çok yete-

nekli olmak, bunların arasında iyiyi öğreten bilgi olmadığı sürece sadece şiddetli bir fırtınanın oyuncağı olmak değildir de nedir? Denizin ortasında dümencisiz kalmış bir geminin fazla gidebileceğini sanmıyorum. Bir kimsenin b
bir kusurunu söyleyen şair şöyle diyordu:

Çok şey biliyordu
Ama hepsi de kötü şeylerdi.

Sanırım bu tam da konuştuğumuz şeye uygun.

ALKİBİADES: Şairin sözünün buradaki yerini anlamadım, Sokrates! Bence bu sözün burada hiçbir anlamı yok.

SOKRATES: Çok da güzel ve yerinde. Ancak sevgili dostum burada şair aynı diğer şairler gibi söyleyeceği şeyi bir bilmece gibi söylüyor. Çünkü tüm şiir türleri c
özleri gereğince karanlıktır ve bir bilmece gibidir. Herkes şiirleri anlayamaz. Bir de bunun yanında içinde şiir yazmak olan kişi kıskanç ve bildiklerini saklamak isteyen biriyse, genelde şairin demek istediklerini anlamak çok zor olur. Şairlerin en bilgesi ve tanrılara en yakını olan Homeros'un bir şeyin kötü bilinemeyeceğini anlamadığını düşünmüyorsundur herhalde.

Çok şey biliyordu
Ama hepsi de kötü şeylerdi.

sözü Homeros'undur. Bunu Margites[3] için söylemişti. Fakat burada şair bence bir bilmece gibi konuşmak d

3 Homeros'un *İlyada* ve *Odysseia*'dan önce *Margites* adlı bir destanı olduğu düşünülmektedir. Ancak bu eser günümüze ulaşmamıştır.

için "kötü" zarfı ya da ismi yerine "biliyordu" ya da "bilmek" kelimelerini kullanmıştır. Bu durumda mısra ölçüsü yanlış diyemem. Ancak söylemek istediği şudur: "Çok şey biliyordu ama bunları bilmek onun için kötüydü." Eğer bu adam için birçok şey bilmek kötü bir şeyse önceki düşüncelerimizden yola çıkarak onun değersiz ve akılsız bir adam olduğunu söyleyebiliriz.

e ALKİBİADES: Bence de Sokrates! Hem o düşüncelere inanmayıp başka neye inanacağım!

SOKRATES: İnanmakta haklısın.

ALKİBİADES: Tekrarlıyorum: İnanıyorum.

SOKRATES: Zeus adına yemin ederim ki bu konunun ne kadar zorlu bir konu olduğunun farkındasın. Aynı benim gibi zorluğu içinde hissediyorsun. Karar
148 verememenin nedeni de bu. Daha önceden çok inandığın bir şeye artık inanmıyorsun, şimdi şu sorumu cevapla: Dua etmek için tapınağına gittiğin tanrıyla şimdi karşılaşsan, sen bir şey istemeden önce sana daha önceden sözünü ettiğimiz şeylerden birini elde etmen halinde sevinip sevinmeyeceğini sorsa ya da istediğini söyleyebilirsin dese, ne isteyerek eline geçen bu fırsatı olumlu bir şekilde değerlendirmiş olacağını düşünürsün?

ALKİBİADES: Tanrılar adına yemin ederim ki Sok-
b rates bu soruya düşünmeden cevap veremem. İyi şeyler istiyorum ancak farkına varmadan tanrılardan kötü bir şey istememek çok zorlu bir iş. Çünkü senin de söylediğin gibi işin içinde, isteklerim yerine geldiğinde sonradan sızlanmak da var.

SOKRATES: Konuşmamızın başında tanrıdan insanlar isteseler bile kötü şeyleri onlardan uzaklaştırmalarını isteyen şair bizlerden daha bilgili miymiş?

ALKİBİADES: Daha bilgili olduğuna inanıyorum.

SOKRATES: Lakedaimonialılar kendilerine ya da devletlerine ait işlerde dua edecekleri zaman tanrılardan iyi ve güzel şeyleri istiyorlar. Şairi dinledikleri için mi yoksa kendiliklerinden buldukları bir şey mi, onu bilemiyorum. Tanrıya dua ettikleri zaman başka bir şey istediklerini duyamazsın. Bu nedenle bugüne kadar diğer insanlardan daha az mutlu bir yaşam sürmediler. Kader kendilerine giriştikleri tüm işlerde yardımcı olmadıysa sanırım bunun nedeni dualarından kaynaklanmıyor. Bence insanların istediklerini vermek ya da vermemek tanrıların bileceği bir şeydir. Atalarımızdan duyduğum bir şeyi sana anlatmak istiyorum: Günün birinde Atinalılar ile Lakedaimonialılar arasında bir anlaşmazlık çıkmış. Atinalılar hem karada hem de denizde girdikleri savaşları kaybetmiş. Ne yaparlarsa yapsınlar bir türlü zafer kazanamıyorlarmış. Hem işleri kötü giden hem de bu konuda ne yapacaklarını bilmeyen Atinalılar en sonunda Ammon Tapınağı'na[4] elçiler gönderip ne yapmaları gerektiğini öğrenmeye karar vermişler. Ayrıca tanrıların zaferi neden kendilerine değil de Lakedaimonialılara verdiklerini sormuşlar. Oraya gittiklerinde şöyle demişler: "Tüm Yunanlılar arasında en çok biz kurban

4 Libya'da bulunan kehanet merkezi. Ammon Tapınağı Antikçağ'da Delphoi ve Didyma'daki kehanet merkezleriyle beraber en fazla rağbet gören kehanet merkeziydi.

149 kesiyoruz. En güzel kurbanları da biz sunuyoruz. Hiçbir halkın yapmadığı kadar tanrıların tapınaklarını hediyelerle donatıyoruz. Her sene tanrıların onuruna son derece görkemli törenler düzenliyoruz. Bütün bu konularda diğer Yunanlılardan daha çok para harcıyoruz. Lakedaimonialılar ise hiçbir şeyi umursamıyorlar. Kurbanlarını sakat hayvanlar arasından seçerek tanrılara saygı göstermiyorlar. Zenginlik bakımından bizden hiç de aşağı seviyede olmamalarına karşın yine de tanrılara karşı görevlerinde bize göre son derece cim-
b rice davranıyorlar." Atinalılar bunları söyledikten sonra neler yapmaları gerektiğini öğrenmek istemişler. Ammon'un rahibi Atinalı elçileri yanına çağırmış ve tanrı sanırım başka bir şey daha söylemesini istemediği için şöyle demiş: "Ammon Atinalılara Lakedaimonialıların tanrılara saygı gösterip susmalarının Yunanlıların diğer hediyelerinden daha değerli olduğunu söyler." Rahip bunun dışında başka bir şey söyle-
c memiş. Saygıyla susmaktan kastedilen şey bana göre Lakedaimonialıların duasıdır. Bu gerçekten de diğer dualardan daha başarılıdır. Çünkü kimi Yunanlılar boynuzları altınla kaplı öküzler ya da başka başka hediyeler getirerek sonunun iyi mi yoksa kötü mü olduğunu düşünmeden tanrılardan bir şeyler isterler. Onların bu saygısızlıklarını gören tanrılar törenleri ve kurbanları umursamazlar. Bu yüzden bence tanrılardan neyi istememiz, neyi istememiz gerektiğini iyice düşünüp karar vermeliyiz. Homeros'ta buna benzer
d sözler bulabilirsin. Şair ovada ordugâh kurmuş olan Troyalılardan bahsederken,

Ölümsüz tanrılar için çok sayıda kusursuz kurban keserler

diyor ve yanan kurban etlerinin gökyüzüne hoş kokular yaydığını dile getirirken şöyle söylüyordu:

Ancak mutlu tanrılar bu şölene katılmıyorlardı.
Katılmak niyetinde de değillerdi.
Çünkü kutsal İlios kentine, iyi mızrak kullanan
Priamos ve halkına kızgındılar.

Demek ki tanrılar kızgın oldukları zaman, Troyalıların kestikleri kurbanlar boşunaydı, hediyeler de bir işe yaramıyordu. Bence tanrılara sadece parayı düşünen kötü insanlarmış gibi hediyeler vererek onları hediyelerle mutlu etmeye çalışmak işe yaramayan bir davranıştır. Bu anlamda biz Atinalılar Lakedaimonialılardan üstün olduğumuzu söylersek aptalca konuşmuş oluruz. Tanrılar bir insanın dindar olup olmadığını anlamak için o kişinin kalbine bakacakları yerde hediyelerine baksalardı, bu çok acınası bir durum olurdu. Bence, insanın kalbinin temizliği görkemli törenlerden ya da masraflı kurban kesimlerinden çok daha önemlidir. Çünkü bir insanın hem tanrılara hem de insanlara karşı büyük kötülükleri olsa bile o insanın ya da devletin her sene masraflı kurban törenleri düzenlemesine kimse engel olamaz. Tanrılar hediyelere meraklı değillerdir, hatta daimon ve rahibin dediği gibi bunları önemsemezler. Bu nedenle tanrıların ve akıllı insanların yanında doğruluk ve aklı başında olmak her şeyden daha değerlidir. Akıllı ve doğru in-

sanlar hem tanrılara hem de insanlara karşı ne söylenmesi ve ne yapılması gerektiğini bilen insanlardır. Bu konuda sen ne düşünüyorsun?

ALKİBİADES: Sevgili Sokrates! Ben de seninle ve tanrıyla aynı fikirdeyim. Sanırım tanrının söylediği şeyi doğru bulmamam hoş olmaz.

c SOKRATES: Daha önceden tanrıdan iyi olduğunu sandığın ama kötü olabilecek bir şeyi istememek için ne kadar şaşırdığını hatırlıyor musun?

ALKİBİADES: Elbette.

SOKRATES: Artık tanrıya dua için gitmenin hiç de tehlikesiz bir iş olmadığını görüyorsun. Çünkü belki de tanrı senden saygısızca dilekler duyacak ve sırf seni cezalandırmak için bunu kabul edecek. Bence susman daha iyi olur. Çünkü Lakedaimonialılar ile aynı duayı edeceğini zannetmiyorum. Böylece senin akılsızlığını –evet ancak en hafif şekilde böyle ifade edebilirim– engelleyebiliriz.

d Bu nedenle tanrılara ve insanlara karşı nasıl davranman gerektiğini birisi sana öğretene kadar beklemelisin.

ALKİBİADES: Ne zaman olacak bu Sokrates? Bunu kim öğretecek? Gerçekten de bu insanı tanımayı çok isterim.

e SOKRATES: Senin iyiliğini kalben isteyen birisi. Homeros'un şiirinde Athena'nın, karşısındakinin insan mı yoksa tanrı mı olduğunu tam anlamıyla fark edebilmesi için Diomedes'in[5] gözlerini saran dumanı dağıtması

5 Troya Savaşı'nda ismi geçen kahramanlardan biri olan Diomedes, Troya'nın yağmalanması sırasında Tanrıça Athena'ya hakaret ettiği için lanetlenmiş ve ülkesine döndüğünde halkı tarafından sürgün edilmiştir.

gibi, bu insanın da öncelikle senin ruhunu kaplayan dumanı dağıtması daha sonra da iyiyi ve kötüyü ayırt edebilmene yarayacak bilgileri vermesi gerekiyor. Çünkü şimdilik bunu başarabilecek durumda değilsin.

ALKİBİADES: Duman mı her neyse gelip dağıtsın bir an evvel. Bu adam her kimse daha iyi bir insan olmamı sağlayacaksa tüm emirlerini yerine getirmeye hazırım.

SOKRATES: Kendisinin sana iyilik yapmaya çok istekli olduğunu bilmelisin.

ALKİBİADES: O halde şimdilik dua etmekten vaz- 151
geçeyim. Sanırım böylesi daha iyi olacak.

SOKRATES: Haklısın. Böyle davranarak kendini büyük bir tehlikeye atmaktan daha iyi davranmış olacaksın.

ALKİBİADES: Başımdaki çelengi bana iyi bir öğüt
verdiğin için sana vermek istiyorum. İstediğimiz gün b
geldiğinde tanrılara çelenk ve başka ne hediye vermek gerekirse veririz. Tanrılar isterse o gün kısa bir süre içinde gelir.

SOKRATES: Hediyeni kabul ediyorum. Zaten vereceğin her türlü hediyeyi seve seve kabul ederim. Euripides'in şiirinde[6] Kreon,[7] kâhin Teiresias'ın başındaki çelengi, ganimetin en güzel kısmı olarak, kâhinliğine ödül diye verilen çelengi görünce şöyle der:

6 Sokrates burada Sophokles'in *Kral Oidipus* adlı oyunundan söz etmektedir.

7 Thebai tiranı. Thebai Kralı Oidipus'un kör olup annesini öldürmesi ve gönüllü olarak sürgüne gitmesinden sonra, kralın oğullarının küçük yaşta olması nedeniyle Thebai kentini yönetmiş ve Theseus tarafından öldürülmüştür.

Başındaki zafer çelengini iyi bir belirti olarak kabul ediyorum.

Biliyorsun, fırtınalar, dalgalar bize saldırıyor.

c Ben de aynı şekilde senin bu hediyene iyi bir belirti olarak bakıyorum. Kreon'un içindeki kuvvetli dalgalar gibi benim içimde de fırtınalar doğuruyor ve âşıkların en önde geleni olmayı çok istiyorum.

SOKRATES: Harika, Panathenia[8] yarışmalarında da birinci olmaya çalışalım.

ALKİBİADES: Tanrıların izniyle kazanacağız.

8 Atina'da Olimpiyat oyunları gibi dört yılda bir düzenlenen şenliklere verilen isim.

KAYNAKÇA

Anderson, H., *The Argument of Plato*, London, 1935.

Annas, J., *An Introduction to Plato's Republic*, Clarendon Press, Oxford, 1988.

Barker, E., *Greek Political Theory*, Methuen, London, 1964.

Barnes, J., *The Presocratic Philosophers*, Routledge and Kegan Paul, London, 1982.

Bluck, R. S., *Plato's Life and Thought*, London, 1949.

Brandwood, L., *A Word Index to Plato*, Leeds, 1976.

Brandwood, L., *The Chronology of Plato's Dialogues*, Cambridge University Press, Cambridge, 1990.

Bréhier, E., *Histoire de la Philosophie*, vol. I'*Antiquité et le Moyen-Age*, PUF, Paris, 1983.

Brommer, R., *Eidos et İdea. Étude sémantique et chronologique des –uvres de Platon*, Assen, 1940.

Brun, J., *Platon et L'Académie*, Paris, 1960.

Cevizci, A., *Sokratik Diyaloglarda Yöntem* (yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Ankara, 1984.

Cevizci, A. (der), *Platon Felsefesi Üzerine Araştırmalar*, cilt 1: İdealar Kuramı, Ankara, 1989.

Cevizci, A., *İlkçağ Felsefesi Tarihi*, 4. baskı, Asa Kitabevi, Bursa, 2007.

Coplestone, F., *A History of Western Philosophy*, 5th edit., 1. cilt, Burns Oates and Washbourne Ltd., London, 1966.

Eflatun, *Büyük Klasikler: Eflatun I*, Hürriyet Yayınları, İstanbul, Ocak 1974.

Eflatun, *Büyük Klasikler: Eflatun II*, Hürriyet Yayınları, İstanbul, Ocak 1975.

Eliade, M., *Dinsel İnançlar ve Düşünceler Tarihi* (çev. A. Berktaş), Kabalcı Yayınları, İstanbul, 2003.

Eralp, H. V., *Platon I*, Hayatı, Eserleri, Sokratik Diyaloglar, İstanbul 1953.

Frazer, J. G., *The Growth of Plato's Ideal Theory*, New York, 1930.

Friedlander, P., *An Introduction to Plato* (Trans. by H. Meyerhoff), New York, 1958.

Gould, T., *The Ancient Quarrel between Poetry and Philosophy*, Princeton University Press, Princeton,, 1990, s. 35.

Görgemanns, H., *Platon*, Heidelberg, 1994.

Griswold, C., "Platon on Rhetoric and Poetry", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (ed. by E. N. Zatla), http://plato.stanford.edu / archives / fall 2005 / entries.

Grube, M. A., *The Trial and Death of Socrates*, Indianapolis, 1975.

Guthrie, W. K. C., *Socrates*, Cambridge University Press, Cambridge,, 1971.

Guthrie, W. K. C., *A History of Greek Philosophy*, vol. IV, *Plato, The Man and His Dialogues: Earlier Period*, Cambridge University Press, Cambridge, 1975.

Hare, R. M., *Plato*, Oxford University Press, Oxford, 1982.

Havelock, E. A., *A Preface to Plato*, Harvard University Press, Cambridge, 1982.

Irwin, T., *Plato's Ethic*, Oxford University Press, New York, 1995.

Jaeger, W., *Paideia: The Ideals of Greek Culture* (Trans. by G. Highet), 3 vols., New York, 1934.

Karasan, M., *Eflatun'un Devlet Görüşü*, MEB, İstanbul,1947.

KÇAK; Klasik Çağ Araştırmaları Kurumu, Sempozyum II, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1985.

Klosko, G., *The Development of Plato's Political Theory*, Methuen Inc., New York, 1986.

Kraut, R. (ed.), *The Cambridge Companion to Plato*, Cambridge University Press, Cambridge, 1992.

Laertios, Diogenes, *Ünlü Filozofların Yaşamları ve Öğretileri* (çev. Candan Şentuna), İstanbul, YPK Yayınları, 2003.

Ledger, G. R., *Re-Counting Plato: A Computer Analysis of Plato*, Oxford University Press, New York, 1990.

Levinson, R. B., *In Defense of Plato*, Cambridge, 1953.

Liddle, H. G. – Scott, R., *Greek Lexicon*, Revised Edition by H. Stuart Jones, Oxford, 1973.

Macdowell, D., *The Law in Classical Athens*, Ithaca, 1978.

Maranhao, T. (ed.), *The Interpretation of Dialogue*, Chicago University Press, Chicago, 1990.

Paksüt, F., "Platon'da Ahlak ve Eğitim", *KÇAK* II, s. 78-93

Peters, P. E., *Grek Felsefesi Terimleri* (çev. H. Hünler), Paradigma Yayınları, İstanbul, 2004.

Platthy, J., *Plato. A critical Biography*, Santa Clauss, 1990.

Platon, *Œuvres Complètes* (traduction par V. Cousin), Paris, 12 cilt, 1922-40.

Platon, *Devlet* (çev. S. Eyüboğlu- M. A. Cimcoz), İş Bankası Yayınları, İstanbul, 2010.

Platon, *Sokrates'in Savunması* (çev. A. Cevizci), Sentez Yayınları, Bursa, 2008.

Platon, *Yasalar* (çev. C. Şentuna – S. Babür), Ara Yayıncılık, İstanbul, 1988.

Rosen, S., *The Quarrel Between Philosophy and Poetry*, Routledge, Chapman, and Hall, New York, 1988.

Ross, D., *Plato's Theory of Ideas*, Oxford University Press, Oxford, 1951.

Santas, G. X., *Socrates: Philosophy in Plato's Early Dialogues*, Routledge and Kegan Paul, London, 1979.

Shorey, P., *The Unity of Plato's Thought*, Chicago University Press, Chicago, 1903.

Shorey, P., *What Plato Said?*, Chicago University Press, Chicago, 1933.

Stenzel, J., *Plato's Method of Dialectic* (trans. by D. J. Allan), New York, 1973.

Strauss, L. – Cropsey, J., *History of Political Philosophy*, University of Chicago, Chicago, 1963.

Taylor, A. E., *Plato: The Man and His Work*, 7th edit., London, 1971.

Vogel, C. J. de, *Rethinking Plato and Platonism*, Leiden, 1986.

Zeller, E., *Grek Felsefesi Tarihi* (çev. A. Aydoğan), Say Yayınları, İstanbul, 2004.

Platon, hiç kuşku yok ki düşünce tarihinin en önemli ve etkili filozoflarından biridir. Felsefenin kurumsallaşmasına ve felsefede yazılı geleneğin oluşmasına katkıda bulunmuş, iki dünyalı metafiziğiyle bütün bir Ortaçağ düşüncesini belirleyecek olan idealist felsefe geleneğinin başlatıcısı olmuştur. Hıristiyan Ortaçağ felsefesine ve İslam düşüncesine etkisi bakımından da ayrıca önem taşıyan Platon, düşünce tarihi boyunca tartışılan tüm problemleri yüzlerce yıl öncesinden ele almış ve ilk büyük felsefi sistemi inşa etmiştir.

Alkibiades I ile *Alkibiades II*, Platon'un kendi felsefi görüşlerinden ziyade, hocasının hayatını ve görüşlerini aktardığı gençlik diyalogları veya Sokratik diyaloglar arasında yer alır.

Platon'un çoğu Sokratik diyaloğunda olduğu gibi, *Alkibiades I* ile *Alkibiades II*'de de başkarakterler Sokrates ve bir muhatabıdır. Sokrates'in muhatabı, pek çok yönüyle parlak bir genç olan ve ileriki yıllarda ünlü bir politikacı, hatip, kumandan olarak Atina siyasetinde çok önemli roller oynayacak olan Alkibiades'tir. Her iki diyalog da bütün Sokratik diyaloglar gibi ahlaki konularla ve moral erdemlerle ilgilidir. Birincisinde kişinin kendisini tanımasıyla ilgili hikmet ve söz konusu bilgelikle bağlantılı olarak basiret ve ölçülülük üzerinde durulur. Buna karşılık, ikincisinde neyin ahlaken iyi olduğunu bilmenin önemine vurgu yapılıp, moral bilgiden yoksun olunduğu takdirde, doğru davranışa, gerçek iyiliğe ve hakiki mutluluğa erişilemeyeceği ortaya konur.

ISBN 978-975-468-979-2
9 789754 689792
SAY YAYINLARI

7,50 TL

online satış:
www.saykitap.com